

**”Kan vi inte samverka med föräldrar så försvinner ju lite vår  
roll”**

- En kvalitativ studie om socialpedagogers erfarenheter av samarbete med  
föräldrar vid mobbningsituationer i skolan

Malin Engelbrektsson

Examensarbete i socialt arbete och socialpedagogik 15 Hp

Socialt arbete och socialpedagogik, 61 – 90 Hp

Socialpedagogiska programmet

ESC501

Vårterminen 2020

Titel: ”Kan vi inte samverka med föräldrar så försvinner ju lite vår roll” – En kvalitativ studie om socialpedagogers upplevelser av att samarbeta med föräldrar vid mobbningsituationer i skolan

Engelsk titel: ”If we can't cooperate with parents, our role will disappear” – A qualitative study of social educators' experiences of working with parents in bullying situations at school

Sidantal: 58

Författare: Malin Engelbrektsson

Examinator: Linnea Åberg

Datum: Juni 2020

### Sammanfattning

Socialpedagogernas roll i skolan är ett relativt outforskat område, inte minst deras funktion i relation till situationer där mobbning förekommer. Syftet med studien var att beskriva och analysera hur socialpedagoger i skolan samarbetar med föräldrar i mobbningsituationer och hur det kan förstås utifrån ett bildningsperspektiv. Studien genomfördes med en kvalitativ ansats. För att samla in data genomfördes tre enskilda semistrukturerade intervjuer och en fokusgruppsintervju. Totalt deltog sex socialpedagoger verksamma inom skolan i en medelstor kommun. De intervjuade socialpedagogerna hade varierande erfarenhet av att arbeta i skolan men samtliga hade en utbildning i socialt arbete och socialpedagogik. För att analysera intervjuerna användes tematisk analys. Begreppen möte, kommunikativ handling och delaktighet användes vid analysarbetet i relation till bildningsperspektivet och tidigare forskning. Identifierade huvudteman var *det förebyggande arbetet, kommunikationen med föräldrar* och *relationernas betydelse* som möjliggörare för att samarbeta med föräldrar. Resultatet visade på vikten av att informera, återkoppla, mötas i olika kontexter samt att skapa goda relationer till såväl föräldrar som elever. Svårigheter som identifierades var socialpedagogernas erfarenheter av kontakt med föräldrar som inte kunde se sitt eget barns delaktighet i en mobbningsituation och hur man kommunicerade med dessa föräldrar. Studien visade däremot inte på några handfasta sätt att arbeta för att stärka socialpedagogernas samarbete med föräldrar

i mobbningsituationer, snarare sätt att upprätthålla en god kontakt. Sammanfattningsvis finns behov av socialpedagoger i skolan som kan skapa förutsättningar för ett bra samarbete med hemmet i mobbningsituationer.

Nyckelord: Mobbning, skola, socialpedagogik, samarbete, föräldrar, bildning

## **Förord**

Studien har växt fram ur ett intresse i ämnet, därtill vill jag ägna ett stort tack till min handledare Nina Tryggvason som bär på en stor kunskap inom fältet för socialt arbete och den handledning jag fått.

Examensarbetet har inneburit att större delen av min tid lagts på att producera det material som nu resulterat i en färdigställd uppsats på C-nivå. Tiden för arbetet har varit både ansträngande och tuff, men också lärorik. Jag vill därför rikta ett tack till min familj, mina vänner och min sambo för stödet under den här perioden. Jag vill också tillägna uppsatsen till min mormor som tyvärr inte finns i livet längre, men som funnits med mig i tankarna under resans gång.

## Innehållsförteckning

Inledning .....	1
Syfte och frågeställningar .....	3
Bakgrund.....	3
Socialpedagogens arbetsarena .....	3
Begreppet mobbning.....	4
Mobbningens olika former och förekomsten av mobbning i dag .....	5
Roller och konsekvenser .....	6
Lagstiftning.....	7
Tidigare forskning.....	7
Skolans syn på föräldrars delaktighet .....	8
Föräldrars upplevelse av samarbete med skolan.....	10
Ungdomars upplevelse av att våga berätta för en vuxen .....	12
Kunskapsläget och dess implikationer för studien.....	13
Teoretiska utgångspunkter .....	15
Socialpedagogisk bildning .....	15
Det socialpedagogiska mötet .....	16
Den kommunikativa handlingen.....	17
Begreppet delaktighet .....	18
Teorikritik och teorimotiv.....	19
Metod .....	20
Val av ansats och datainsamlingsmetod .....	20
Urval .....	23
Genomförande.....	24
Bearbetning och analys .....	25
Tillförlitlighet och trovärdighet .....	27
Forskningsetiska överväganden .....	29

Resultat och analys .....	30
Socialpedagogernas roll i skolan .....	30
Det förebyggande arbetet .....	31
Att upptäcka mobbningen .....	31
Att ha enskilda samtal .....	34
Att arbeta med gruppen .....	36
Kommunikationen med föräldrar .....	37
Att informera .....	37
Att återkoppla och ha tät kontakt .....	39
Att mötas i olika kontexter .....	40
Relationernas betydelse .....	42
Att bygga en relation till föräldrarna .....	42
Att skapa relation till ungdomarna .....	43
Diskussion .....	44
Resultatdiskussion .....	44
Implikationer för socialt arbete och socialpedagogik .....	47
Vidare forskning .....	48
Litteraturlista .....	49
Bilagor .....	54
Bilaga 1 Tabell .....	54
Bilaga 2 Informationsbrev .....	55
Bilaga 3 Samtyckesblankett .....	57
Bilaga 4 Intervjuguide .....	58

## Inledning

Mobbning lyfts fortfarande fram i den mediala debatten som ett socialt problem och framförallt i relation till skolans värld. Socialpedagogens roll i skolan har succesivt fått mer utrymme i de mediala kanalerna. Widegren (2019) beskriver att socialpedagogen inte minst är viktig i det förebyggande arbetet och en länk mellan hemmet och skolan. Utöver det arbetar socialpedagogen med att öka närvaron och att finnas till som en trygg vuxen för eleverna. Widegren (2019) framför också att den viktigaste uppgiften är att ha ett bra samarbete med föräldrarna. Socialpedagogerna arbetar vidare med hemmasittare, psykisk ohälsa eller andra saker som gör att en del elever inte går till skolan. De avlastar därmed lärarna eftersom ansvaret av att arbeta också kring dessa faktorer tidigare varit deras.

Mobbning är ett allvarligt och aktuellt problem som ändrar skepnad och sker på flera olika arenor än bara i skolan, exempelvis på nätet och diverse sociala medier, där mobbningen tar sig uttryck på olika sätt. SCB (2019) rapporterar att elever i åldrarna 11–15 år som upplevt mobbning läsåret 2013 till 2014 var 12,6 procent, men att den siffran för läsåret 2017 till 2018 ökat till 19,4 procent. Mycket talar för att mobbning är ett problem som fortsätter att öka och skulle kosta samhället 17,5 miljarder kronor på trettio års sikt enligt barnrättsorganisationen Friends (2016). Konsekvenserna av mobbning kan dessutom, enligt Hallberg (2016) vara flera för den som utsätts: ökad skolfrånvaro, sämre prestation i skolan, ångest, depression och låg självkänsla. Risken att den som utsätts för mobbning i barndomen drabbas av olika psykotiska tillstånd eller begår självmord finns även i vuxen ålder. En mobbningssituation kretsar heller sällan bara runt den som blir utsatt och den som utsätter, utan även de som på olika sätt är delaktiga i mobbningen genom att agera hejarklack eller de som bevittnar mobbningen men inte gör någonting. Thornberg (2013) menar även att det finns en obalans vad gäller makt mellan offer och förövare, offret befinner sig därmed i en situation där han eller hon har en svagare position och därför också har svårare att försvara sig själv.

Intresset för föreliggande studie grundar sig i resultatet av en tidigare fältstudie som jag genomfört, vilken handlade om socialpedagogers erfarenheter av att arbeta förebyggande mot mobbning i skolan. Resultatet visade på att socialpedagogerna upplevde det som svårt att samarbeta med föräldrar i situationer där mobbning förekommer, samt ett behov av stärkt samarbete med föräldrar. Utifrån resultatet väcktes ett intresse hos mig att vidare undersöka socialpedagogers erfarenheter av att samarbeta med föräldrar i mobbningssituationer, vilket mynnat ut i den här studiens ämnesområde.

Centralt för socialpedagogiken är enligt Madsen (2006) att inkludera utsatta grupper som hamnat utanför eller vid sidan av samhällets gemenskap. Vid mobbningsituationer där den utsatta eleven hamnar utanför är det därför viktigt för socialpedagogen att skapa förutsättningar för delaktighet på olika nivåer och hos personer som berörs, i det här fallet exempelvis bland föräldrar till både den som utsätts men också den eller de som utsätter. Enligt Hagman (2020) behövs fler vuxna anställas och finnas tillgängliga för eleverna i den fysiska skolmiljön för att arbeta förebyggande och skapa bättre samt långvariga relationer. Det finns, menar Hagman (2020), således ett behov hos elever att kunna vända sig till en närvarande vuxen vid kränkningar eller problem hemma. Med utgångspunkt i socialpedagogens alltmer betydande roll i skolan blir det därmed intressant att, utifrån ett socialpedagogiskt perspektiv, försöka förstå socialpedagogens samarbete med föräldrar i situationer där mobbning förekommer.

Kränkande behandling och trakasserier är juridiska termer som står angivna i skollagen medan mobbning är en vetenskaplig term. Trots att ordet mobbning inte står med i skollagen är det enligt Thornberg (2019) viktigt att förstå att det hänvisar till allvarliga fall av antingen kränkande behandling eller trakasserier eftersom det rör sig om kränkande behandling eller trakasserier som upprepar sig över tid mot en elev som är i maktunderläge gentemot den eller de som utövar mobbningen. I den här studien används termerna mobbare och mobboffer när jag talar om mobbning. Enligt Thornberg (personlig kommunikation, 24 juni 2020) använder forskare termer som mobbare och offer eftersom det effektiviserar skrivandet. Termerna används också för att beteckna en grupp men att det då är så att det finns en individuell variation inom en sådan grupp. Thornberg menar dock att termerna mobbare och offer skulle kunna bidra till stigmatisering, men betonar att när han pratar med lärare eller annan skolpersonal så brukar han förklara att forskare använder termerna för att underlätta kommunikation dem emellan. Däremot understryker han att man inte bör använda dessa termer i skolan utan snarare fokusera på beteenden och processer. Frånberg och Wrethander (2011) skriver att användningen av dessa termer kan innebära stigmatisering och kategorisering av människor, att människor tillskrivs vissa egenskaper som sedan etableras i en idé om hur en mobbare respektive ett mobboffer är. Begreppen används i studien, mot bakgrund men med en medvetenhet om det här, då de ger beskrivningar av olika beteenden hos både mobbare och mobboffer som gör det möjligt att känna igen varningssignaler i beteenden.



## **Syfte och frågeställningar**

Studiens syfte är att utifrån ett socialpedagogiskt bildningsperspektiv analysera och redogöra för socialpedagogers samarbete med föräldrar när det förekommit mobbning i skolan.

Utifrån syftet blir frågeställningarna:

- Vilka upplevelser och erfarenheter har socialpedagoger av att samarbeta med föräldrar i mobbningssituationer?
- På vilket sätt arbetar socialpedagoger för att stärka samarbetet mellan skola och föräldrar i situationer där mobbning förekommer?
- Hur kan samarbetet mellan socialpedagoger och föräldrar förstås utifrån ett socialpedagogiskt bildningsperspektiv?

## **Bakgrund**

I det här avsnittet framgår bland annat att mobbning handlar om att den som är utsatt på olika sätt exkluderas ur en gemenskap. Avsnittet tar upp definitionen av begreppet mobbning samt beskriver mobbningens olika ansikten och dess konsekvenser. Det framgår också en beskrivning av att det inte alltid bara är mobbaren och mobboffret som ingår i en mobbningssituation, utan att det kan finnas de som är delaktiga i mobbningen, men utifrån en annan roll. Vidare behandlas dessutom en beskrivning av socialpedagogens arbetsarena mellan skola och hemmet, samt vilka arbetsuppgifter som kan ingå i socialpedagogens uppdrag i skolan.

### **Socialpedagogens arbetsarena**

Socialpedagogen i skolan kan sägas ha en arbetsarena mellan skola och hemmet. Barn och ungdomar spenderar stora delar av sin tid i skolan och en grundläggande faktor för dem är att de ges möjlighet till en fullständig skolgång. Backlund, Högdin och Weitz Spånberger (2017) belyser att vuxna i skolan har en pedagogisk roll utifrån ungdomarnas lärande, samtidigt som de också har en fostrande roll utifrån att förmedla respekt för mänskliga rättigheter och demokratiska värden. Backlund et al. (2017) skriver om det sociala arbetet i skolan i relation till skolkuratorns respektive socialarbetarens roll och att det här kan bestå i att exempelvis möta elever i utsatta livssituationer, som har bristande skolresultat på grund av hög skolfrånvaro eller vilka är utsatta för mobbning alternativt utövar mobbning. Backlund et al. (2017) menar även att arbetsuppgifterna kan handla om att arbeta med elever i behov av särskilt stöd där problemen alternativt behoven helt eller delvis kopplas till den sociala miljön

i hemmet, på fritiden eller i skolan. Socialarbetaren kan dessutom stödja elever med psykisk ohälsa, arbeta drogförebyggande eller med värdegrundsarbete. Det är viktigt att socialarbetaren, enligt Backlund et al. (2017), också bidrar med sin kunskap i det förebyggande arbetet i skolan, kan sätta in tidiga insatser till elever som får svårigheter och fångar upp elever i riskzon för att utveckla social problematik. Centralt i socialarbetarens uppdrag i skolan beskrivs vidare vara att arbeta långsiktigt, kunskapsbaserat och strategiskt vad gäller förebyggande arbete men även för att skapa positivt skolklimat. Det sociala arbetet i skolan syftar samtidigt till att identifiera elever som far illa eller riskerar att fara illa. Backlund et al. (2017) påtalar här vikten av att socialarbetaren fungerar som en länk mellan skola, hem och socialtjänst samt bidrar med sin kunskap om socialtjänsten och social utsatthet. Skolan och vårdnadshavarna har dessutom ett gemensamt ansvar för elevernas skolgång, skriver Backlund et al. (2017), där man också behöver skilja på vårdnadshavare och förälder. I kontakten med hemmet kan socialarbetaren således inte heller informera en förälder om samma saker som vårdnadshavaren, utifrån att föräldern inte har samma rättigheter eller skyldigheter kring ungdomen som vårdnadshavaren.

### **Begreppet mobbning**

Mobbning som begrepp introducerades enligt Larsson (2010) redan 1969 och definierades då som ett beteende där elever i grupp fysiskt eller psykiskt angriper en enskild individ. Definitionen beskrevs då som en form av aggressivitet som uppkommer i grupper där känslan inte får utlopp på något alternativt sätt. Skolverket (2011) definierar exempelvis mobbning som upprepade kränkningar som sker över tid och där förövaren har för avsikt att tillfoga skada eller obehag. Vidare är mobbningen ständigt pågående och således inte en olyckshändelse eller en kränkning som skett vid ett enstaka tillfälle. I situationer där mobbning förekommer är en eller flera förövare delaktiga och det finns alltid en individ som blir utsatt. Skolverket (2011) framför också att man i dag använder de bredare begreppen kränkningar och trakasserier eftersom mobbningsbegreppet inte längre används i lagstiftningen. Barnrättsorganisationen Friends (2019) definierar begreppet mobbning på ett samstämmigt sätt, det vill säga att mobbning är när någon blivit utsatt för kränkningar av en eller flera elever vid flera olika tillfällen, och personen som är utsatt upplever sig vara i underläge eller har svårt att försvara sig. Schener (2014) återkommer också till att begreppet mobbning kan användas för att beskriva upprepade negativa handlingar gentemot en person, men framför även hur kravet på upprepning kan se annorlunda ut vid tal om nätmobbning.

Enligt Schener (2014) kan de upprepade negativa handlingarna istället handla om bilder som sprids, återkommande kommentarer i form av nedvärderingar eller hot. Kränkande material som publicerats på nätet kan således även få större spridning genom gillamarkeringar eller delningar.

### **Mobbningens olika former och förekomsten av mobbning i dag**

Mobbning förekommer på olika sätt. Thornberg (2013) framför att malign mobbning syftar till att avsiktligt göra en person illa, medan icke-malign mobbning handlar om mobbning där mobbaren eller mobbarna inte är medvetna om att de mobbar eller inser att offret skadas. Malign och icke-malign mobbning är begrepp som framförallt förekommer i den vetenskapliga forskningen på området. Vidare framför Thornberg (2013) att de vanligaste formerna av mobbning är fysisk (att upprepat sparka, slå eller knuffa), verbal (att upprepat reta, hota eller förolämpa) och relationell mobbning (att sprida rykten, frysa ut eller exkludera). Samtidigt framför Thornberg (2013) dessutom rasistisk mobbning, homofobisk mobbning, sexuell mobbning, könsmobbing och mobbning på grund av funktionshinder som fler former av fenomenet. Internet är dessutom en riskmiljö för mobbning, enligt Hallgren (2016), utifrån att medvetna och upprepade trakasserier sker digitalt via exempelvis dator eller mobiltelefon.

Otrygga platser på skolan kan vara toaletter, omklädningsrum, skolgård och korridor vilket framgår av Friendsrapporten (2019) som genomfördes under perioden första augusti 2018 till första juni 2019. Totalt deltog 23 171 elever i årkurs tre till nio i en undersökning om mobbning och kränkningar som genomfördes via en enkät online. Personalenkäten besvarades vidare av totalt 2 545 anställda. Däribland pedagoger, skolledare, annan skolpersonal och fritidspersonal. Utifrån resultatet i Friendsrapporten (2019) visar det sig att 40 procent av eleverna i mellanstadiet och 36 procent av eleverna i högstadiet blivit utsatta för mobbning det senaste året. Mobbningen hade hos 30 procent av eleverna i mellanstadiet och 36 procent av eleverna i högstadiet vidare pågått i ett år eller mer. Bland högstadieleverna hade även 68 procent utsatts för verbal mobbning, 52 procent för relationell mobbning och 30 procent för nätmobbning. En fjärdedel av eleverna i mellanstadiet och högstadiet upplever si även vara ensam i skolan. Elever i högstadiet vänder sig dessutom, i första hand, till en vän när de blivit utsatta för kränkningar och 13 procent av högstadieleverna uppger att det inte finns någon personal på skolan de kan prata med och få hjälp av om de skulle utsättas för eller är utsatta för kränkningar. I Friendsrapporten (2019)

framgår vidare att mer än en tredjedel av eleverna på mellanstadiet och hälften av eleverna på högstadiet tycker att personalen ibland, sällan eller aldrig agerar när de märker att elever blir illa behandlade.

### **Roller och konsekvenser**

Mobbning kan beskrivas som en social process där faktorer som normer, grupptryck och sociala hierarkier har en inverkan. I en mobbningsituation ingår inte bara den som mobbar och den som blir utsatt utan även andra roller. Thornberg (2013) framför att det kan finnas medhjälpare som hakar på den som startat mobbningen och det kan finnas understödjare som ger mobbaren positiv feedback, uppmuntrar mobbningen eller är publik. Det kan också finnas de som står utanför mobbningen och håller sig undan, inte tar ställning och inte ingriper. Det kan även finnas de som försvarar mobboffret och försöker få mobbningen att sluta. Den som mobbar har oftast ett stort behov av makt och kontroll skriver Thornberg (2013). Mobbaren tenderar också ha fientliga impulser eller känslor, strävar efter hög social status och ha låg grad av empati. Det är vidare vanligt att mobbaren har negativa attityder till och föreställningar om andra, medan mobboffret har negativa attityder och föreställningar om sig själva. Mobboffer kan dessutom vara tystlåtna, försiktiga och känsliga. Frånberg och Wrethander (2011) menar därtill att mobboffer stämplas eftersom de pekas ut som bärare av ett problem. Genom att mobboffer tillskrivs etiketter kan det resultera i att den som är utsatt till slut tror på att det negativa som sägs om honom eller henne är sant.

Enligt Thornberg (2013) orsakar mobbning inte bara lidande hos den utsatta individen utan utgör också en riskfaktor för bland annat låg självkänsla, depression, ångest, självmordstankar, självmordsbeteende, försämrade skolprestationer, social isolering och fysisk ohälsa. Riskerna ökar även för psykisk ohälsa hos utsatta elever ju allvarligare och mer intensiv mobbningen är och ju mer långvarig mobbningen är över tid. Thornberg (2013) framför också att utsatthet för mobbning ökar risken för samma typ av psykosocial ohälsa även i vuxen ålder. Elever som mobbar andra befinner sig vidare i en riskzon där följderna kan resultera i psykisk ohälsa, psykosocial missanpassning eller kriminalitet. Kortsiktiga konsekvenser av mobbning hos mobboffret kan enligt Hallberg (2016) däremot vara inre stress, ilska, ångest, depressiva symptom, depression, sänkt självkänsla, antisocialt beteende, samarbetsvårigheter, sömnsvårigheter samt att skolresultaten blir lidande.

## **Lagstiftning**

Skolan har en lagstadgad skyldighet att agera mot mobbning så snart skolan får kännedom om att en elev känner sig utsatt för kränkningar eller mobbning. I lagstiftningen används begreppen diskriminering, trakasserier och kränkande behandling vilka kan knytas an till beskrivningen och definitionen av begreppet mobbning. Det framgår av diskrimineringslagens (SFS 2008:567) 1 kap. 4§ att begreppet diskriminering avser att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, medan trakasserier avser ett uppträdande som kränker någons värdighet. Vidare ska handlingarna enligt lagens 1 kap. 5§ ha en anknytning till någon av diskrimineringsgrunderna vilka omfattar kön, könsöversridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. I skollagens (SFS 2010:800) 6 kap. 6-8 §§ framgår att skolan har skyldighet att förebygga och förhindra kränkande behandling samt arbeta målinriktat kring det. Skolan har även skyldighet att årligen upprätta en plan mot kränkande behandling. Vidare framgår av lagens 6 kap. 10 § att skolan har skyldighet att anmäla kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier som sker i samband med skolans verksamhet. Anmälan ska göras skyndsamt till huvudmannen vid kännedom om att mobbning förekommer eller att någon upplever sig vara utsatt. I relation till mobbning gäller även arbetsmiljölagen (SFS 1977:1160) för skolor där elever betraktas som arbetstagare, med rätt till en trygg och säker arbetsmiljö, och skolan som arbetsgivare. Mobbning kan vara ett brott varför brottsbalken (SFS 1962:700) även kan vara aktuell. Hallberg (2016) ger exempel på ärekränkning, misshandel, vållande till kroppsskada, olaga hot och olaga tvång som brottsrubriceringar vilka kan vara kopplade till mobbning. Sammantaget är mobbning ett vanligt förekommande fenomen bland barn och ungdomar i skolan som kan få allvarliga konsekvenser. Sedan barnkonventionen blev lag i januari 2020 är det därmed lagstadgat att barnets bästa alltid ska beaktas. Alla barn har alltså rätt att leva och utvecklas, uttrycka sina åsikter och få dem beaktade. Skolverket (2019) framför att grundprinciperna baseras på artikel två, tre, sex och tolv. Barnkonventionen syftar till att alla barn har samma rättigheter, lika värde och ingen får diskrimineras.

## **Tidigare forskning**

I det här avsnittet presenteras den tidigare forskningen som är av vikt för att kunna skapa förståelse kring hur socialpedagoger samarbetar med föräldrar i situationer där mobbning förekommer. Den tidigare forskningen om mobbning presenteras ur tre perspektiv: skolans, föräldrarnas och ungdomarnas. Studierna som ligger nära mitt område är framförallt

internationella, men också nationella, vilka berör både skolans och föräldrars perspektiv på deras samarbete med varandra i mobbningsituationer samt ungdomars upplevelse av att våga berätta om mobbning för en vuxen på skolan respektive föräldrar. Resultatet av den sökning av forskning som gjorts har framförallt visat på lärares samarbete med föräldrar i situationer där mobbning förekommer och inte i så stor omfattning kring socialpedagogens roll i skolan och arbete mot mobbning i samverkan med hemmet. Av den anledningen är det främst lärare-skola perspektivet som framförs i den tidigare forskningen och alltså inte socialpedagog-skola perspektivet. Inför att jag skulle söka efter vetenskapliga artiklar kategoriserade jag de tre olika perspektiven som skulle lyftas fram för att rama in och fånga studiens syfte och frågeställningar. Det underlättade i sökprocessen efter tidigare forskning och när den sedan presenterades mynnade kategoriseringarna ut i följande rubriker: skolans syn på föräldrars delaktighet, föräldrars upplevelse av samarbete med skolan och ungdomars upplevelse av att våga berätta för en vuxen.

### **Skolans syn på föräldrars delaktighet**

I en kanadensisk studie undersökte Cunningham et al. (2016) genom nitton fokusgruppintervjuer lärares syn på vilka begränsningar antimobbingsprogram har. Syftet var att ta reda på vilka faktorer lärare upplevde begränsade användningen av antimobbingsprogram. Det framgick att lärare upplevde att incidenter relaterade till mobbning som inte skedde i anslutning till skolan samt ungdomars kontinuerliga tillgång till internet och sociala medier, där nätmobbning ofta sker, har ökat komplexiteten kring mobbning. Lärare upplevde också att det är ett problem som är svårt att upptäcka och arbeta förebyggande mot. Studien visade att lärarna, förutom effektiva antimobbingsplaner, ser ett behov av att få mer tid att arbeta med mobbningsfrågan. Till följd av lärares många olika arbetsuppgifter och schemalagda undervisningstid visade det sig att det här var en aspekt som begränsade lärares utrymme till att arbeta mot och upptäcka mobbning. Det framkom även att det finns ett behov av kompetensutbildning på området bland lärare, mer resurser samt effektivare strategier att kunna tillämpa i situationer där mobbning förekommer.

Det framgick vidare i studien att lärare upplevde att faktorer som begränsade användningen av antimobbingsprogram handlade om hur antimobbingsprogrammet var konstruerat och att de gavs för lite tid till att få lära sig hur det var tänkt att användas i praktiken. Lärarna upplevde även att materialet innehöll många upprepningar informationsmässigt och att man ofta misslyckades med att engagera eleverna i problemlösningssituationer eller diskussioner kring

normer, vilka var avsedda att öka elevernas känsla av delaktighet. Lärare upplevde också att när de arbetade utifrån antimobbningsprogram i svåra mobbningsituationer så stöttades de av kollegor och rektor, men att de kunde känna sig utmattade när samarbetet med föräldrar inte fungerade och rektorn inte lyckades hitta en strategi för att hjälpa lärarna att möta föräldrarna på ett bra sätt. Sammanfattningsvis framhåller Cunningham et al. (2016) att man behöver hitta mer framgångsrika sätt att engagera och stärka samarbetet med föräldrar i det förebyggande arbetet mot mobbning.

I en randomiserad kvantitativ studie från Nederländerna av Van Niejenhuis, Huitsing och Veenstra (2020) framgår vidare att många skolor är medvetna om vikten av att samarbeta med föräldrar i det förebyggande arbetet mot mobbning samt i situationer där mobbning förekommer, men det har visat sig att det ofta saknas idéer om hur skolan på ett effektivt sätt kan arbeta för att involvera föräldrar i högre grad. Studien syftade till att undersöka effektiviteten av en intervention som var avsedd att förbättra samarbetet mellan skola och föräldrar för att motverka mobbning. Data samlades in vid två olika tillfällen under ett läsår genom enkäter online på 23-27 grundskolor. Totalt under de två tillfällena deltog 83-93 lärare, 153-191 föräldrar och 2510-2529 barn. Van Niejenhuis et al. (2020) lyfter att skolor inte ensamma kan arbeta förebyggande mot mobbning utan att föräldrarna också spelar en viktig roll eftersom de oftast har ett starkt inflytande på sina barn. Av den anledningen menar Van Niejenhuis et al. (2020) att skola och föräldrar är beroende av varandra för att förebygga, signalera om och stoppa mobbning. Genom att lägga till en aspekt kring samverkan med hemmet i en redan existerande antimobbningsplan (interventionen) i syfte att stärka kommunikationen mellan skola och föräldrar, visade det sig att när föräldrar bjöds in för att prata om den sociala atmosfären i skolan ökade kunskapen om mobbning, både bland lärare och föräldrar. Resultatet visade även på att lärare i högre grad informerades om den sociala atmosfären i skolan genom digitala informationsbrev, men att en svårighet för lärarna var att ta kontakt med föräldrar då deras barn mobbade eller var utsatt för mobbning.

Ett återkommande tema som återfinns även i den kvalitativa studien av Liu, Wong Dennis och Roland (2018) är att involvera föräldrar i antimobbningsarbetet. Studien, som genomfördes i Hong Kong, undersökte vilken relation som skolan och föräldrarna har vad gäller att arbeta förebyggande mot mobbning. I studien bjöds åtta lärare och resurspedagoger, från åtta olika mellanstadieskolor, in att titta på tre kortare filmer där typiska mobbningsituationer spelades upp varpå semistrukturerade intervjuer genomfördes. Data samlades även in genom skolbesök

där man observerade skolmiljön, interaktionen mellan lärare och studenter samt skolans omgivningar. I likhet med tidigare studier visar Liu et al. (2018) på viktiga centrala aspekter som bland annat ett bra samarbete mellan skola och föräldrar, men även en kontinuerlig dialog dem emellan. Resultatet visar också på vikten av att inkludera föräldrar i antimobbingsarbetet, även vad gäller nätmobbning, samt att bjuda in dem till att vara mer delaktiga i det förebyggande arbetet på skolan. Det har dessutom visat sig, i likhet med tidigare studier, att lärarna begränsas vad gäller vilket handlingsutrymme de har för att arbeta förebyggande på grund av deras arbetsbelastning. Liu et al. (2018) beskriver också andra typer av hinder så som att lärare ibland upplevde vissa svårigheter i samarbetet med föräldrar, däribland att föräldrar inte dyker upp på möten eller besvarar meddelanden.

Letendre, Ostrander A. och Mickens (2020) lyfter dock ett annat tema som inte framkommit i tidigare studier, vilket är samverkan och kommunikation över professionsgränser i skolan. De beskriver det som en viktig faktor i det förebyggande arbetet mot mobbning. Den kvalitativa studien genomfördes på en förskola i Connecticut, USA, genom fem fokusgrupper: två för lärare, två för personal inom elevhälsan och en för administratörer. Totalt deltog tjugoen personer fördelade i fokusgrupperna. Studien syftade till att utvärdera implementeringen av ett evidensbaserat antimobbingsprogram. Av resultatet framgick bland annat att socialarbetarens kunskap om vad som sker i skolans olika miljöer spelar en stor roll för att en effektiv antimobbingsplan ska kunna implementeras i praktiken. Letendre et al. (2020) framför dock att socialarbetaren inte ensam kan arbeta aktivt med det här utan att övrig skolpersonal involveras. Studien visar också på att all personal inom skolan behöver ha en enad syn på definitionen av mobbning. I den här studiens resultat återkommer man också till föräldrarnas delaktighet i det förebyggande arbetet, vilket är ett genomgående tema i samtliga tidigare studier. Genom att involvera föräldrarna menar Letendre et al. (2020) att kommunikationen kan stärkas mellan hemmet, lärare och personal inom elevhälsan vilket kan leda till en kontinuerlig diskussion kring mobbning. Vidare framförs att möten mellan föräldrar och skola, om mobbning, likväl kan vara ett sätt att stärka den här kommunikationen.

### **Föräldrars upplevelse av samarbete med skolan**

Flera studier tar även upp hur föräldrar uppfattar samarbetet med skolan i mobbningsituationer. I en brittisk studie av Hale, Fox och Murray (2017) undersöktes mobbning i skolan ur ett föräldraperspektiv. Tjugoen föräldrar deltog totalt i studien för att dela sina erfarenheter. Tre semistrukturerade fokusgruppsintervjuer och åtta enskilda intervjuer genomfördes. Genom tematisk analys av intervjuutskriften identifierades två huvudteman:



upplevda institutionella faktorer och att vara en bra förälder. Institutionella faktorer kunde handla om att föräldrar begränsades i att komma i kontakt med lärare eftersom det var svårt att komma i kontakt med dem, exempelvis behövde föräldrarna ringa genom receptionen för att nå fram till dem. Det visade sig att föräldrar såg sitt huvuduppdrag vara att skydda sina barn och de menade att det var en instinkt och en grundläggande faktor för att vara en bra förälder. Hale et al. (2017) framför att många av föräldrarna, då de försökte hjälpa sina barn som var utsatta för mobbning, upplevde svårigheter i att samverka med skolan vilket utlöste frustration och misstro gentemot lärare.

Resultatet visade att föräldrarna vid mobbningsituationer kontaktade skolan och att de ville samarbeta med lärare. Vidare framgick att föräldrarna kämpade med att vara bra föräldrar och skydda sina barn. Många föräldrar litade sällan på lärarna, misstänkte att skolan redan hade kännedom om den pågående mobbningen och litade därmed inte på att skolan kunde skydda deras barn. Hale et al. (2017) skriver i resultatet att föräldrarnas kommunikation med skolan varierade mellan kontakt via telefonsamtal för att påtala en mobbningsituation, följt av en rad fysiska möten och fortsatt telefonkontakt med lärare. Majoriteten av föräldrarna upplevde att lärarna inte kommunicerade med dem och att de inte tycktes göra tillräckligt vilket bidrog till att mobbningen mot deras barn fortsatte. Det ledde till att föräldrarna kände sig maktlösa eftersom de inte kunde kontrollera situationen. Enligt Hale et al. (2017) visade det sig också att föräldrarna upplevde att skolan inte alltid trodde på dem när de berättade om sitt barns utsatthet, eller att situationen inte var så allvarlig som föräldrarna menade att den var.

Hale et al. (2017) beskriver även hur föräldrarna kunde uppleva hjälplöshet när lärare inte lyckades hålla en kontinuerlig kontakt med dem kring mobbningsituationen, utan i stället hänvisade dem till skolans antimobbningsplan trots att upplevelsen var att de inte tycktes följa de riktlinjer den innehöll. Å andra sidan visade studien att vissa föräldrar hade positiva erfarenheter av samarbete med lärare i situationer där mobbning förekom, vilket beskrivs vara effekten av deras högre grad av kommunikation med lärare. Vikten av kommunikation mellan föräldrar och lärare framstår således som en mycket avgörande aspekt utifrån tidigare forskning. Att lärare håller föräldrarna informerade i processen när de arbetar med att lösa mobbningsituationen framför Hale et al. (2017) också som en del av resultatet.

I en randomiserad kontrollerad studie av Cross, Lester, Pearce, Barnes och Beatty (2018) framkommer att föräldrar kan påverka barns kamratrelationer väsentligt, inklusive deras

delaktighet i mobbning. Studien baseras på en intervention kring förebyggande arbete mot mobbning i skolan som genomfördes under loppet av tre år vid tjugo grundskolor i Australien. Interventionen inkluderade en familjekomponent som syftade till att kunna stärka skolans förmåga att engagera föräldrar att öka sin kunskap och medvetenhet om mobbning. I studien deltog totalt 3 200 föräldrar som besvarade en enkät online. Interventionen fokuserade på beteendemönster som kan uppstå i en familj och hur dessa kan förbättras eller utvecklas genom att öka föräldrars kunskap, förståelse och beteenden i relation till sina barns upplevelser av mobbning som åskådare, utsatt eller utövare av mobbning. Cross et al. (2018) framför att studiens resultat visade på att ett viktigt steg för skolorna, för att stärka föräldrarnas delaktighet i att förhindra mobbning, var att öka kommunikationen med dem. Vidare framgick att då föräldrar fick stöd och vägledning av skolan kring hur man kan prata med sitt barn om mobbning så ökade föräldrarnas egen förmåga och frekvens av kommunikation med sina barn om mobbning.

### **Ungdomars upplevelse av att våga berätta för en vuxen**

Många studier undersöker också mobbingsituationen ur de ungas perspektiv och hur ungas kontakt med och tillit till vuxenvärlden hänger samman med hur mobbing upplevs och hanteras. Bjereld, Daneback och Petzold (2017) framför i en svensk studie, att mobbade barn har sämre relationer med föräldrar och lärare än de som inte är utsatta. Studiens syfte var att undersöka vilka uppfattningar elever som utsattes för mobbning, men också de som inte var utsatta, hade avseende deras relation till lärare och föräldrar för att ta reda på om det fanns några skillnader i uppfattningar relaterat till mobbningsfrekvens och vilken typ av mobbning man utsattes för. I studien deltog 7 867 ungdomar i åldrarna elva till femton år genom att besvara en enkät. Resultatet visade på att de som var utsatta för mobbning hade svårt att prata med sina föräldrar om saker som bekymrade dem. Det framgick även att dessa ungdomar upplevde att lärare inte alltid lyssnade på vad de hade att säga och att ungdomarna hade bristande förtroende till lärare, både de ungdomar som utsattes för mobbning vid enstaka tillfällen men också de som utsattes över tid. Vidare framkom att de ungdomar som utsattes upprepade gånger, särskilt offer för nätmobbning, i större utsträckning hade mindre bra relationer till både föräldrar och lärare i jämförelse med de som inte var utsatta. Bjereld et al. (2017) beskriver även att både tjejer och killar utsattes för traditionell mobbning i lika stor utsträckning, men nätmobbningen var mer förekommande bland tjejer.

I en annan svensk studie av Bjereld, Daneback och Misha (2019), baserad på tio intervjuer med ungdomar i åldrarna femton till tjugofyra år undersöktes ungdomarnas upplevelse kring vuxnas hantering och bemötande vid mobbningsituationer. Medverkande ungdomar befann sig vid tiden för studien i en utsatthet för mobbning eller så hade de nyligen varit utsatta, antingen under vissa perioder i skolan eller genom hela skoltiden. Samtliga medverkande hade erfarenheter av verbal mobbning, men många hade även upplevt relationell- och fysisk mobbning, medan andra också upplevt nätmobbning. Bjereld et al. (2019) framför att när vuxna pratade med den utsatta ungdomen med avsikt att vilja hjälpa upplevde ungdomen att den vuxne lyssnade, var förstående, tillgänglig och att den vuxne inte skuldbelade ungdomen för sin känsla av utsatthet. Vidare framgick att den utsatta ungdomen däremot inte upplevde samtal med en vuxen som hjälpsamt när den vuxne inte förstod ungdomens upplevelse av utsatthet för mobbning, utan snarare uppfattades stå på mobbarens sida eller skuldbelade den utsatta ungdomen. I likhet med vad som framkommit av den tidigare studien av Bjereld, Daneback och Petzold (2017) återfinns temat kring utsattas upplevelser av att lärare (och föräldrar) inte alltid lyssnar varför det därmed föreligger en bristande tillit till vuxna.

Samma tema framkommer även i en amerikansk studie av Wadian, Jones, Sonnentag och Barnett (2016) där resultatet bland annat visar på att ungdomar skulle vara mer benägna att söka råd från vänner än sina föräldrar och lärare om de var offer för nätmobbning. I studien deltog 116 ungdomar i åldrarna femton till nitton år genom att besvara en enkät vilken syftade till att undersöka deras erfarenheter av mobbning, vad de skulle göra om de utsattes för nätmobbning och vad de trodde att deras föräldrar skulle rekommendera att de gjorde om de var offer för nätmobbning. Resultatet visar att andelen ungdomar som rapporterade att de varit utsatta för nätmobbning var större än andelen ungdomar som rapporterade att de nätmobbade någon annan. Ungdomarna rapporterade även att de i större utsträckning nätmobbades av personer av samma kön än av det motsatta könet. Studiens resultat visade också att ungdomarna uppgav att deras föräldrar troligen skulle uppmuntra dem att söka råd från dem.

### **Kunskapsläget och dess implikationer för studien**

Övergripande pekar den tidigare forskningen om skolans samarbete med föräldrar i mobbningsituationer samt kommunikationen mellan skola och föräldrar i dessa situationer på samstämmiga resultat. Även ungdomars upplevelse av att våga berätta om en mobbningsituation för en lärare respektive en förälder. En kontinuerlig kommunikation och

att arbeta för att göra föräldrar mer delaktiga vid mobbningsituationer har visat sig vara centrala aspekter ur skolans perspektiv. Studien av Cunningham et al. (2016) och Van Niejenhus et al. (2020) visar dock båda på att det finns föräldrar som inte är villiga att samarbeta och att det många gånger saknas idéer om på vilket sätt man kan arbeta för att stärka föräldrasamarbetet. Samtidigt har det framkommit att föräldrar vid mobbningsituationer upplever sig ha minskad tillit till lärare. Studien av Hale et al. (2017) visar på att föräldrar upplevde det här utifrån att det fanns en bristande kommunikation kring situationen med lärare. Vidare har det framkommit att ungdomar som utsatts för mobbning upplever minskad tillit till lärare, men också föräldrar, varför de i minskad utsträckning berättar om en mobbningsituation för dem.

En aspekt som framkom i resultatet av studien som genomfördes av Letendre et al. (2020) var att socialarbetarens kunskap om skolmiljön har betydelse för det förebyggande arbetet mot mobbning. Övergripande har socialpedagogens roll, kopplat till samarbete med hemmet i mobbningsituationer, inte diskuterats i de studier som presenterats. Däremot visar Anderberg (2020) i en litteraturöversikt att socialpedagogiken i större utsträckning har fått en viktig funktion i skolan. Anderberg (2020) framför att socialpedagogens uppdrag är att arbeta med inkludering av elever med olika typer av psykosociala problem eller skolrelaterade svårigheter. Av litteraturstudien framgår även att socialpedagogen arbetar förebyggande vad gäller social exkludering, elever som på olika sätt stör arbetsron i klassrummet eller har hög frånvaro. Förebyggande arbete bedrivs också mot mobbning, våld och droganvändning. Samtidigt visar ytterligare en litteraturöversikt av Axford et al. (2015) på att skolan kan öka föräldrars delaktighet i det förebyggande arbetet mot mobbning genom att förse dem med information via olika kanaler så som nyhetsbrev eller informationsblad. Ett annat sätt att involvera föräldrar som Axford et al. (2015) framför är att bjuda in dem till föräldramöten tillsammans med lärare. Sannolikheten att föräldrarna i högre grad berättar för skolan att deras barn utsätts för mobbning ökar därmed vilket ger skolan möjlighet att agera tidigt. Av litteraturöversikten framgår även vikten av att skolor informerar föräldrar om skolans definition av och syn på mobbning, samt hur skolan arbetar med det. Det framgick också att det är viktigt att skolan involverar föräldrar till de som utövar mobbningen och den som utsätts, håller dem informerade i processen och stöttar såväl föräldrar som mobbare och mobboffer.

Till följd av den begränsade forskning som finns kring socialpedagogens roll i skolan så är en central utgångspunkt för studien att försöka bidra med ny kunskap på området, men med särskilt

fokus på socialpedagogens roll i relation till mobbning. Det blir därmed relevant för den här studien att undersöka socialpedagogers upplevelser och erfarenheter av att samarbeta med föräldrar i mobbningssituationer samt hur de arbetar för att stärka detta samarbete. Sammanfattningsvis är den tidigare forskningen som står i fokus för studien av relevans, utifrån dess övergripande perspektiv på lärares samarbete med föräldrar i mobbningssituationer, för att kunna frambringa en rikare beskrivning av socialpedagogens betydelse i liknande situationer.

### **Teoretiska utgångspunkter**

Studiens syfte är att undersöka hur socialpedagoger i skolan arbetar med föräldrar i situationer där det förekommit mobbning. Efter att data samlats in genom intervjuer och dessa transkriberats framgick ganska snart vissa övergripande teman så som kommunikation, möten och delaktighet. Av den anledningen används bildningsperspektivet för att skapa mening och förståelse av socialpedagogernas upplevelse kring att samarbeta med föräldrar i mobbningssituationer. De teman som identifierades efter transkribering av det insamlade materialet har även valts ut som aktuella begrepp och används för att förklara vad som sker i bildningsprocessen och bidra till beskrivningen av socialpedagogens arbete. Begreppen är möte, kommunikativ handling och delaktighet. Bildningsperspektivet är det övergripande teoretiska perspektivet som används i studien genom ett växelspel med utvalda begrepp och kopplas samman med socialt arbete och socialpedagogik.

### **Socialpedagogisk bildning**

Cedersund, Eriksson, Jansson och Svensson (2019) skriver att socialpedagogiken sträcker sig så långt bak som till 1800-talet där den hade sina rötter inom den filosofiska kunskapsgrunden och dess tankar om synen på människan, samhället och utveckling. Cedersund et al. (2019) framför att det var under den här tiden som bildningsbegreppet även etablerades och utvecklades, samt att den filosofiska kunskapsgrunden har bidragit mycket till förståelsen av socialpedagogik och socialpedagogisk bildning. Samtidigt har socialpedagogiken också inspirerats av både den sociologiska och pedagogiska kunskapsgrunden. Madsen (2001) skriver att en del av socialpedagogiken handlar om att vilja något med andra, att det pedagogiska mötet alltid har ett förutbestämt mål där pedagogen har en tanke om vilken riktning mötet ska ta och vad resultatet förväntas bli. Enligt Madsen (2001) behöver processen och resultatet beaktas som en central aspekt i det socialpedagogiska arbetet. Begreppet bildning

handlar vidare om processen och resultatet, förutsatt att processen bedöms vara just en bildningsprocess och resultatet vara bildning. Det socialpedagogiska sättet att tänka kring bildning handlar enligt Cedersund et al. (2019) om att betrakta människan som en fri varelse vilken befinner sig i olika bildningsprocesser, i olika sammanhang och i interaktion med olika människor, genom hela livet.

Karaktäristiskt för bildningsbegreppet enligt Madsen (2006) är att bildning möjliggör identitetsbildning (självförtroende, självaktning, självkänsla), utveckling av personliga förutsättningar för att på olika sätt aktivt delta i samhällets gemenskaper, lärande och utveckling. Utveckling sker även i den personliga reflektionen. Madsen (2006) framför också att bildning har en subjektiv sida vilken är uttryck för den betydelse som processen tillskrivs av individen, samtidigt är den objektiva sidan uttryck för den betydelse processen tillskrivs av omvärlden. Tankar om hur människan som subjekt blir till i relation till andra är samtidigt en central aspekt i socialpedagogisk bildning enligt Cedersund et al. (2019). Socialpedagogisk bildning kan också handla om att vidga vyer och att ha en öppenhet för det som är främmande. Cedersund et al. (2019) framför att det kan bidra till nya sätt att tänka och handla. I dialog med andra kan också sammanhang förstås på nya sätt. Det som sker runt individen har därmed betydelse, skriver Cedersund et al. (2019), för bildningsprocessen och den bildning som sker. Socialpedagogen ingår i en social kontext i en pedagogisk verksamhet tillsammans med professioner som har en koppling till pedagogik utifrån andra ramar och perspektiv. Därmed kan tänkas att socialpedagogen dels behöver agera utifrån sin egen yrkesroll vid en mobbningsituation, dels kan socialpedagogen komma att vara i kontakt med både annan skolpersonal och föräldrar. Av det som framkommit används således bildningsperspektivet för att beskriva vad som sker i den process som uppstår när socialpedagogen i skolan får kännedom om en mobbningsituation.

### **Det socialpedagogiska mötet**

Utifrån de transkriberade intervjuerna återkom intervjupersonerna med stor regelbundenhet till olika typer av möten som en viktig del i samarbetet med föräldrar i situationer där mobbning förekommit. Av den anledningen har begreppet möte valts ut och används för att beskriva vad som sker i mötet och hur olika möten kan se ut mellan socialpedagog, föräldrar och ungdomen i mobbningsituationer.

Begreppet möte har enligt Cedersund et al. (2019) inslag från pragmatismen och dess tankar om människors sociala handlingar, men även från den symboliska interaktionismen där Erving

Goffman framhöll betydelsen av sociala situationer och möten av olika karaktär. Möten kan exempelvis vara av organisatorisk karaktär där flera olika roller ingår och det kan finnas förväntade sätt att agera på under mötet. Möten och mötesplatsen är en förutsättning för socialpedagogiska bildningsprocesser. Cedersund et al. (2019) framför vikten av att socialpedagogen möjliggör tid för samtal på en lämplig plats där mötet kan äga rum. Det är vidare i mötet som bildningsprocessen startar och kan ge utrymme för människor att uttrycka tankar, känslor, krav och behov. I mötet kan, menar Cedersund et al. (2019), den enskilde personen utvidga sin förståelse för andra. I mötet med andra skapas också mening genom dialogen och samspelet. Förutom att mötet mellan människor ger möjlighet till utveckling och förändring, framför Cedersund et al. (2019) att bildningsarbetet skapar förutsättningar för att gynnsamma lägen kan uppstå. Bildningsarbetet kan vidare handla om att ta vara på möjligheten till att skapa möten och platsen för mötet kan även vara det som utgör gynnsamhet och förändra relationen, men också handlingsutrymmet. Cedersund et al. (2019) beskriver dessutom hur människor, genom att tänka på den andres perspektiv i möten, kan ta del av varandras tolkningar av situationen och därigenom nå ny kunskap.

### **Den kommunikativa handlingen**

Kommunikation har utifrån de transkriberade intervjuerna visat sig vara ett nyckelord bland informanterna. Kommunikation har därmed valts ut som ett relevant begrepp att använda i syfte av att kunna beskriva socialpedagogernas erfarenheter och upplevelser av att samarbeta med föräldrar i situationer där mobbning förekommer.

Karakteristiskt för begreppet kommunikation eller som Madsen (2001) benämner det, den kommunikativa handlingen, är interaktionen mellan människor och att söka förstå människor med hjälp av språket. Den kommunikativa handlingen utgår också från att man talar sanning och är trovärdig, samt att argument kan hjälpa oss att skapa trovärdighet i det vi säger om samtalet kräver det. Madsen (2001) framför vidare att pedagogens uppgift är att se till att samtalet är grunden i alla pedagogiska handlingar och relationer. Genom samtal kan parterna således dela något med varandra och relationer upprätthålls när människor kommer till insikt av varandras handlingar eller synpunkter. Enligt Madsen (2001) kan samtal dock medföra utrymme för konflikter eller att man inte kommer överens, men att det här skulle kunna lösas genom samtal så att olika handlingar kan utföras, förutsatt att parterna har en tillit till varandra. Samtidigt framför Cedersund et al. (2019) att: "Ett professionellt handlande kan innebära att i en viss situation avgöra vad som är det bästa och mest optimala att göra". Enligt Cedersund et al. (2019) kan dialog även ge värdefulla inblickar i vad som sker i möten och fungera som stöd

i bildningsprocesser. Madsen (2001) framhåller dessutom vissa kompetenskrav på socialpedagogen vad gäller den kommunikativa handlingen, vilka är språkets betydelse för att kunna föra samtal samt den sociala kompetensen för att kunna etablera samtalets relationer. Cedersund et al. (2019) framför samtidigt att förmågan att kunna avgöra vad som är rätt handlande i varje situation är en del av att vara bildad.

### **Begreppet delaktighet**

Madsen (2006) skriver att skapandet av inkluderande gemenskaper kan vara en förutsättning för att skapa social inklusion, samtidigt framför Molin (2018) att begreppet inkludering vanligen används parallellt med delaktighet. Begrepp som engagemang, tillgänglighet eller interaktion brukar också användas parallellt med delaktighet. Molin (2004) framför att delaktighet bland annat handlar om individens egen vilja och förmåga att delta i olika sammanhang. Han framhåller att det finns olika förutsättningar för delaktighet. Interna förutsättningar avser individens intresse, vilja och förmåga att vara delaktig. Formella förutsättningar syftar till att tillfälle för delaktighet erbjuds i fysisk och social form. Exempelvis skulle en formell förutsättning kunna vara att föräldrar bjuds in att delta i föräldramöten tillsammans med andra föräldrar. Molin (2018) beskriver även hur tillgänglighet kan vara en förutsättning för delaktighet och en hög grad av engagemang kan leda till hög grad av delaktighet. Delaktighetsbegreppet menar Molin (2018) också beaktar människors förmågor i relation till de förutsättningar som erbjuds och det fokuserar dessutom på vad människor gör för att skapa mening i sin tillvaro. Det finns även en objektiv och en subjektiv dimension av begreppet. Enligt Molin (2004) handlar den objektiva delaktigheten om huruvida någon är deltagande i en viss aktivitet eller inte. Den subjektiva delaktigheten å ena sidan handlar om en upplevd delaktighet där man reflekterar över sin delaktighet men å andra sidan är utför den levda delaktigheten genom både ord, tanke och handling. Blickar man tillbaka menar Molin (2018) att begreppet delaktighet har rötter i en habiliterings- respektive utanförskapstradition. Molin (2018) beskriver även hur ideologiska innebörder av begreppet handlar om ökad och full delaktighet i samhällslivet, medan analytiska innebörder metodiskt och systematiskt avser förklara och förstå vad delaktigheten kan innebära för olika individer i olika sammanhang. Delaktighet som begrepp används för att beskriva på vilket sätt socialpedagogerna arbetar för att stärka samarbetet med föräldrar i mobbningsituationer genom att öka deras delaktighet på olika sätt.



## Teorikritik och teorimotiv

Det finns motsättningar som är angelägna att belysa i anknytning till förståelsen av bildningsperspektivet. Kritiken handlar enligt Cedersund et al. (2019) bland annat om en mer ensidig förståelse av bildningsbegreppet. Motsättningarna tar avstamp i bildningsbegreppets historiska rötter och det är genom att beskriva dessa som motsättningarna kan förstås i relation till socialpedagogik och socialpedagogisk bildning. Cedersund et al. (2019) förklarar att bildningsbegreppet växte fram under industrialismens tid där det skedde en brytning mellan det gamla och det nya. Tankar om bildning växte fram i Sverige under 1800-talet och kretsade kring individen som fri varelse och att människan bildade sig genom kunskap som söktes i en fri process genom hela livet. Fokus låg på utvecklingen men med tiden stod resultatet i fokus snarare än processen. En motsättning som Cedersund et al. (2019) lyfter fram handlar om den subjektiva synen där bildning ses som en ständigt pågående process och kan mynna ut i ett jämlikhetstänk. Den objektiva synen är mer inriktad på mål och resultat och ett elitistiskt tänk, att bildning inte är något för alla utan endast en viss elit. Här är det viktiga målen som nås och hur de nås, därmed är inte vägen dit lika viktig. Cedersund et al. (2019) menar att det här är bildningsbegreppets svaghet och styrka. Om socialpedagogen har förmågan att kombinera fokus på process, mål och resultat är det en vinning, men om fokus uteblir på något element går centrala aspekter i det socialpedagogiska arbetet förlorat. Socialpedagogen behöver således se helheten.

Cedersund et al. (2019) visar vidare på tre olika bildningsideal. *Medborgarbildningsidealet* betonar vetenskapen och förnuftet, där förnuft nås genom ökad insikt. Enligt Cedersund et al. (2019) ska kunskapen kunna användas för att göra individen delaktig i samhället. Kunskapen kan också få nytta längre fram och bidra till nya tolkningsmönster, sätt att tänka och handla. Det skulle därmed kunna förstås som att socialpedagogen besitter kunskap i mötet med föräldrar som socialpedagogen inte använder sig av inledningsvis, utan som kan vara mer användbart och ge bättre effekt i dialogen med föräldrar längre fram i processen vid en mobbningsituation. *Personlighetsbildningsidealet* har å andra sidan sina rötter i nyhumanismen, menar Cedersund et al. (2019), som handlar om att människans förmåga till kunskap och utveckling aktiveras genom bildning och där resultatet blir individens självförverkligande. Utifrån att det här idealet är präglat av nyhumanistiskt perspektiv innebär det också att det har anknytning till mer elitistiska tankar, vilket inte samstämmer med synen på socialpedagogik och socialpedagogisk bildning. Här blir det mer aktuellt att tala om *självbildningsidealet* där kunskap handlar om en självaktivitet som inbegriper fokus på förnuft,

känsla och vilja i bildningsprocessen. Cedersund et al. (2019) påtalar då att det är individens behov som styr dessa aktiviteter och att bildning är för alla. Sammantaget gör socialpedagogisk bildning det möjligt att belysa socialpedagogiken på ett nyanserat sätt. Genom att socialpedagogiska tankar om bildning, enligt Cedersund et al. (2019), möts på olika sätt i gemensamma synsätt så skapas också förutsättningar för socialpedagogisk bildning.

Socialpedagogisk bildning är svårdefinierat men Madsen (2001) menar att den socialpedagogiska bildningsprocessen kan ses som en utvecklingsprocess. Cedersund et al. (2019) karaktäriserar även socialpedagogisk bildning som att människor bildas och lär, utvecklas, växer och förändras med hjälp av sociala relationer och möten. Sättet att se på bildning tar alltså avstamp i tanken om att socialpedagogiken också har en lärande dimension, vilken kan förstås som ett sätt att tänka kring lärande i relation till det socialpedagogiska perspektivet. Begreppen som används i studiens teoretiska ramverk går hand i hand med varandra och kan ses som centrala både i socialpedagogik och socialpedagogisk bildning. Genom att använda begreppen i ett växelspel med det socialpedagogiska bildningsperspektivet är förhoppningen att stärka förståelsen och resonemanget kring bildning i relation till studiens syfte och frågeställningar.

## **Metod**

I det här avsnittet redogörs det för de metoder som använts i studien. Här presenteras hur studien utformats och genomförts. Det framgår på vilket sätt urvalet av informanter genomförts och även analysmetod samt etiska överväganden behandlas. I avsnittet diskuteras också kring de etiska dilemman som uppstått under arbetets gång. Studiens validitet och reliabilitet samt urval av tidigare forskning lyfts fram.

### **Val av ansats och datainsamlingsmetod**

Kvale och Brinkmann (2014) framför att ett ämne kan undersökas med olika metoder beroende på vilket syfte som studien har. Metod handlar vidare om, enligt Hjerm och Lindgren (2014), det systematiska och handgripliga tillvägagångssättet för insamling och bearbetning av data. Studien har genomförts med kvalitativ metod med anledning av att syftet har varit att försöka förstå och beskriva socialpedagogers upplevelser och erfarenheter av att samarbeta med föräldrar i situationer där mobbning förekommer, samt beskriva hur de arbetar för att stärka samarbetet med föräldrar i de här situationerna. Den kvalitativa metoden beskrivs enligt Bryman (2018) som en forskningsstrategi vilket inbegriper ett synsätt där teori och kategorisering härrör från insamlingen och analysen av data. Det som skiljer kvalitativ metod

från kvantitativ metod är bland annat skillnaden av analystekniker. Hjerm och Lindgren (2014) framför dock att metoderna har vissa gemensamma komponenter, däribland att de grundar sig i en teoretisk forskningsprocess där man söker tolka och förstå världen. Vidare lyfter Larsson (2005) att den kvantitativa metoden snarare syftar till att reducera beskrivbara data till statistiska mått, medan den kvalitativa metoden söker nå kunskap genom att tolka intervjupersonens uttryck och meningsbeskrivningar. Kvalitativa undersökningar ger en beskrivning av vad som ägt rum i den miljö som studerats samt fokuserar på processer, förändring, utveckling och hur skeenden och mönster utvecklas över tid. Bryman (2018) menar att detaljerna vid kvalitativ undersökning är viktiga på grund av den vikt de har för de studerade personerna och för att de beskriver den kontext där människor agerar. I den kvalitativa ansatsen ges mer detaljerad information om den sociala verklighet som studeras och deskriptiva detaljer betonar vikten av en kontextuell förståelse av det sociala beteendet. Utifrån att studien syftar till att undersöka informanternas egna upplevelser ansågs därför den kvalitativa intervjuemetoden vara mest lämpad att använda.

Forskningsintervjun beskrivs av Larsson (2005) vara ett komplext samspel mellan undersökaren och intervjupersonen. I samtalet mellan parterna skapas kunskap vilken grundar sig i det samspel som äger rum. Undersökarens empati är vidare viktig för hur intervjupersonens upplevelser tolkas. Den kvalitativa ansatsen är subjektiv snarare än objektiv och kan påverkas av den maktaspekt som föreligger mellan intervjuare och intervjuperson. Ett exempel är att undersökaren skulle kunna genomföra intervjun med egna bakomliggande föreställningar som kan hindra att ny kunskap framförs. Det har tidigare nämnts att undersökaren vid tillämpning av den kvalitativa metoden bland annat studerar intervjupersonen ur ett helhetsperspektiv, men det är också viktigt att belysa de avgränsningar som görs inför intervjuer. I det här fallet har avgränsning skett genom att intervjuguiden har delats in i centrala teman med underliggande öppna frågor relaterade till studiens syfte och frågeställningar för att förhålla sig så nära ämnesområdet som möjligt. Kvalitativa forskningsintervjuer har valts med anledning av att ge intervjupersonerna möjlighet, enligt Larsson (2005), att berätta om sina upplevelser på ett mer informationsrikt sätt än vad som vart möjligt genom en kvantitativ ansats till exempel genom en enkätstudie.

Vid genomförande av intervju ställs krav på att undersökaren har förmåga att strukturera intervjun, ställa tydliga frågor i syfte av att få rika beskrivningar samt att vara lyhörd och öppen. Larsson (2005) framför att undersökaren även aktivt behöver lyssna för att tolka intervjupersonens uttalanden. Då den kvalitativa metoden i det här fallet tillämpas innebär det

också att undersökaren utgår från att vara sitt eget instrument vid insamling av data vilket i sin tur betyder att studiens validitet är beroende av undersökarens förmåga att intervjua.

Ett informationsbrev (se bilaga 1), en samtyckesblankett (se bilaga 2) samt en intervjuguide (se bilaga 3) skapades innan intervjuerna genomfördes. Intervjuerna genomfördes i semistrukturerad form där intervjuguiden formulerades utifrån specifika teman som skulle beröras, så som bakgrundsfrågor och tidigare erfarenheter eller samarbete. Semistrukturerade intervjuer ger intervjupersonerna utrymme att svara på sitt eget sätt och intervjuaren har även möjlighet att ställa frågor, som inte ingår i intervjuguiden, med anknytning till något som intervjupersonen sagt. Det är enligt Bryman (2018) en flexibel intervjuprocess och intervjuguidens frågor gör det möjligt för undersökaren att få information om hur de intervjuade upplever sin värld och sitt liv. Intervjuguiden formulerades med anknytning till studiens syfte och frågeställningar. Intervjuguiden användes både för de enskilda intervjuerna men också för fokusgruppintervjun.

Vid fokusgruppintervjun användes även ett stimulusmaterial som inledning till intervjun för att få igång en diskussion. Stimulusmaterialet bestod av en kort beskrivning kring en, av forskaren påhittad, mobbningssituation som lästes upp för informanterna. Wibeck (2010) framför att stimulusmaterial kan användas för att få en givande diskussion som inte lägger fram fakta och kommer med svar. Stimulusmaterialet kretsade kring eleven Leo i årskurs åtta. Materialet beskrev hur Leo under ett års tid utsatts för både traditionell mobbning i form av fysisk mobbning, men också för verbal mobbning i skolans korridorer och nätmobbning där hot och kränkningar förekommit. Av materialet framgick att Leo fortsatt befann sig i utsatthet för mobbningen, däremot vågade han inte längre gå till skolan till följd av dåligt mående och rädslan för att de hot han fått riktade till sig via mobila plattformar skulle förverkligas. Det påhittade stimulusmaterialet lade en betoning på en utsatthet för olika typer av mobbning för att visa på att en elev nödvändigtvis inte enbart behöver vara utsatt för en form av mobbning. När materialet arbetades fram var därmed syftet att jag ville belysa komplexiteten kring mobbning och väcka en tanke hos informanterna i fokusgruppsintervjun om att det skulle kunna finnas flera olika aspekter av problemet som i en mobbningssituation behöver beaktas.

Bryman (2018) framför att webbkamera och Skype kan erbjuda ytterligare möjligheter för att genomföra personliga intervjuer online. Bryman menar även på att en intervju online är lik en telefonintervju, och då det finns ett visuellt element närvarande liknar det en intervju ansikte mot ansikte. Trots internetteknologi liknar det en direkt personlig intervju genom att de är

inbegripna i utbytet av varandra. Skype som funktion är ett flexibelt sätt att genomföra djupintervjuer på och besparar tid. Bryman (2018) framför även att personer som annars skulle neka medverkan har lättare att acceptera att bli intervjuade samt att det inte finns något som visar på att det med den här teknologin skulle vara svårare för undersökaren att skapa en tillit och relation till intervjupersonen. Begränsningar med den här teknologin kan däremot identifieras vara kvalitetsförsämringar i sändning och mottagning eller teknologiska problem. Det finns även en risk vad gäller dataintrång vilket skulle kunna utsätta intervjupersonen för skada. Internet som datainsamlingsteknik menar Daneback och Månsson (2015) däremot inte är en ny metod, utan snarare platserna som används för att samla in data.

## **Urval**

En studies forskningsfrågor ger vägledning avseende individer eller verksamheter som ska stå i fokus för uppmärksamheten och därav väljas ut som informanter (Bryman, 2018). Urvalsförfarandet av informanter till studien har genomförts genom målstyrt urval. I valet av informanter har nio yrkesverksamma socialpedagoger på tre högstadieskolor, i en medelstor kommun, först kontaktats genom telefon och därefter tillfrågats om deltagande via e-mail som också innehållit övergripande information om studiens syfte. I samband med att e-mail med information om studien skickades ut informerades även rektorerna på skolorna. Urvalet av informanter baseras på att välja deltagare på ett strategiskt sätt så att de som valts ut varit relevanta för de forskningsfrågor som formulerats. Urvalet grundar sig även på att studiens syfte är att nå informanternas beskrivningar av upplevelser och erfarenheter och därmed få detaljerad information. Bryman (2018) framför att målstyrt urval även kretsar kring att informanterna väljs ut efter den relevans de har när det gäller en förståelse av en eller annan social företeelse och att det därmed är viktigt att vara medveten om de kriterier som styr urvalet. Inklusionskriterierna för valet av informanter har varit yrkesverksamma socialpedagoger inom högstadieskolan. Exkluderingen av lärare och annan personal inom elevhälsan har därmed gjorts medvetet utifrån studiens fokus på det socialpedagogiska perspektivet. tillfrågade att delta i studien var nio socialpedagoger verksamma vid olika högstadieskolor i samma kommun, en del arbetade även på samma skola men mot olika årskurser. Av de tillfrågade socialpedagogerna tackade sex ja till deltagande medan tre tackade nej, med hänvisning till brist på tid för medverkan. De tillfrågade som tackade nej till medverkan utmärkte sig inte på något särskilt sätt förutom att de uppfattades prioritera arbetsuppgifter som vanligen inte hans med. Antalet informanter bör vara så många undersökaren anser behövs för att få den information som eftersöks. Kvale och Brinkmann (2014) framför att om antalet informanter är

för få kan det vara svårt att generalisera och om antalet är för många går det inte att göra ingående tolkningar av intervjuerna. Antalet skiftar även beroende på tid och resurser. I föreliggande studie deltog totalt sex socialpedagoger och intervjuerna som genomfördes var alla rika på information. En medvetenhet finns dock kring att resultatet hade kunnat vara rikare på information för att kunna besvara studiens frågeställningar. I det här fallet var antalet informanter, sex socialpedagoger, tillräckligt men om fler tackat ja till medverkan hade resultatet kunnat få en desto mer samlad överblick på socialpedagogernas samarbete med föräldrar i relation till mobbningsituationer. Av den anledningen kan resultatet ha påverkats, samtidigt som resultatet givit en övergripande inblick på forskningsområdet.

### **Genomförande**

Grundtanken inför genomförandet av datainsamling var att genomföra tre olika fokusgruppintervjuer där tre socialpedagoger från olika skolor skulle rekryteras att medverka. Det var också tänkt att det i varje fokusgrupp skulle finnas en socialpedagog från varje skola. Det tilltänkte syftet av det här typ av genomförande baserades på att vilja få fram en rikare samling upplevelser kring studiens syfte och frågeställningar, samt att socialpedagogerna skulle kunna utbyta erfarenheter och tankar med varandra på ett annat sätt än om socialpedagoger från samma skola medverkat i samma fokusgrupp. Till följd av situationen kring covid-19 som påverkat även skolans verksamhet var det dock svårt att rekrytera tillräckligt med socialpedagoger från olika skolor. Jag behövde därmed tänka om varför valet av att i stället genomföra enskilda intervjuer föll sig som den enda vägen att gå för att kunna genomföra kvalitativa intervjuer. Vid rekryteringen av socialpedagoger till studien ställdes dock frågan, från tre socialpedagoger verksamma vid samma skola, om det fanns möjlighet att de kunde delta i en gemensam gruppintervju för att på ett bättre sätt kunna framföra deras upplevelser och erfarenheter. Utifrån att grundtanken var att genomföra just fokusgruppintervjuer samrådde jag med handledaren för studien kring den ställda frågan, och beslutade därefter att genomföra en fokusgruppintervju och tre enskilda intervjuer.

Vid datainsamlingen för studien intervjuades totalt sex socialpedagoger verksamma inom skolan. Intervjuerna bokades in och genomfördes vid fyra olika tillfällen under olika dagar. Till följd av samhällssituationen kring covid-19 genomfördes intervjuerna via möte online, där funktionen Skype användes på dator. Intervjuerna som genomfördes var tre enskilda intervjuer och en fokusgruppintervju där tre socialpedagoger deltog. Två av de enskilda intervjuerna var 41 minuter, den tredje var 46 minuter och fokusgruppintervjun var 55 minuter. Antalet minuter som intervjuerna varade har avrundats till hela minuter.

Enligt Kvale och Brinkmann (2014) är de första minuterna av intervjun mycket viktiga. Undersökaren lyssnade till vad informanterna uppgav och delgav information om att en diktafon användes för att spela in intervjun, samt att deras anonymitet vid transkriberingen skulle beaktas genom att enbart benämna deras yrkestitel. Innan intervjuerna började inleddes samtalen med informanterna genom att småprata för att skapa en mer avslappnad stämning. Vissa svårigheter uppkom i samband med att intervjuerna genomfördes via Skype. En svårighet var att en av informanterna hade viss brytning i språket vilket bidrog till att det ibland var svårt att uppfatta vad informanten sa eftersom ljudtekniken inte alltid var tydlig. En annan svårighet var att ljudupptagningen vid fokusgruppintervjun var bättre hos den som satt i mitten framför den bärbara datorn, än de andra två som satt vid sidan om personen i mitten, där ljudupptagningen flertalet gånger delvis föll bort. Svårigheten påpekades för informanterna och de fick vid flera tillfällen upprepa sina svar. Ytterligare en svårighet, som snarare kan tolkas som ett störningsmoment, visade sig vara att intervjuarens aviseringar på datorn gav ifrån sig ljud under en av de enskilda intervjuerna vilket påpekades av den deltagande informanten.

### **Bearbetning och analys**

För att förbereda det empiriska insamlade materialet för analys lyssnades intervjuerna först noggrant av och transkriberades i separata dokument i word. Vid transkribering av intervjuerna skrevs informanternas svar ner ordagrant och även längre pauser och kortare tysta stunder, där exempelvis informanterna funderade kring sina svar, skrevs också ner för att det också skulle beaktas då materialet skulle analyseras. Flera gånger under transkriberingen återgick jag också till vad som sagts under intervjun för att försäkras om att jag inte missuppfattat vad som sagts. De transkriberade intervjuerna skrevs därefter ut i pappersformat för att på ett enklare sätt kunna få en överblick av det empiriska materialet. Tematisk analys användes sedan för att skapa mening av materialet. Bryman (2018) skriver att tematisk analys som metod handlar om att identifiera, analysera och rapportera mönster eller teman som organiseras och beskrivs utifrån insamlade data. Enligt Bryman (2018) är kodning en strategi i den tematiska processen där koder identifieras i utskriften av transskript vilka sedan kan kopplas samman med olika teman som växt fram när det insamlade materialet genomgått. Valet av tematisk analys gjordes utifrån att kunna identifiera teman relevanta för studiens syfte och frågeställningar. Under analysprocessen arbetade jag med märkpenor på de transkriberade intervjuerna i pappersform för att få fram olika koder av materialet, vilka sedan kunde delas in i teman. För att komma fram till olika koder reflekterade jag över de koder som tydligt framgick och skapade mig en uppfattning om kontinuitet och kopplingar mellan koderna i relation till studiens fokus. Genom

att kunna sammanställa olika relevanta teman blev empirin mer överskådlig och det var enklare att hantera både koder och teman som även kunde identifieras utifrån begrepp som var av relevans för studien. I analysprocessen skrevs även citat, koder och teman in i en matris i ett word-dokument för att få en samlad överblick (se tabell 1).

Tabell 1.

Citat	Koder	Subtema	Tema
”Ofta med samtal först för att reda ut läget. Ehm ... och det beror på hur allvarligt, som vi bedömer allvarligt. Ibland några samtal, ibland informerar vi föräldrarna eh ... nej det, ingen något soc anmälan, det hade vi inte gjort på det. Nej, men däremot kränkingsanmälan hade jag gjort”	Samtal Informera föräldrar Kränkingsanmälan	Att informera	Kommunikationen med föräldrar
”Vi hade ringt till alla föräldrar och hade samarbete med föräldrarna. Vi ringde dem två till tre gånger i veckan bara för att stämna av. Det handlade om min kille, han som var mobbad. Sedan gjorde vi en plan för att det handlade även om pengarna, de ville ha pengar av honom och att han skulle köpa grejer åt dem i kiosken eller på Ica”	Samarbete Informera	Att informera	Kommunikationen med föräldrar

Teman och subteman som framkommit av den tematiska analysen har grundat sig i empirin men till viss del också i det teoretiska ramverket. Förhållningssättet har därmed varit i enlighet med vad Bryman (2018) menar handlar om att utgå från både ett induktivt och deduktivt perspektiv till materialet.

Kritik som har riktats mot den tematiska analysen avser att det inte alltid är möjligt att se om forskaren använt sig av den här typ av analysmetod. Bryman (2018) menar exempelvis att tematisk analys inte kan uppvisa en tydlig serie av procedurer. Kvale och Brinkmann (2014) framför också att kritiker hävdar att kodning förstärker en representationalistisk epistemologi som reducerar polyfona innebörder till det som bara kan fångas av en enskild kategori.



Samtidigt framhåller Kvale och Brinkmann (2014) att kodning på detta vis frambringa en kreativitet hos analytikern som också fördjupar sig i detalj med materialet.

### **Tillförlitlighet och trovärdighet**

Bryman (2018) förklarar hur den kvantitativa metoden bygger på struktur för att maximera reliabiliteten och validiteten vid mätning av centrala begrepp och därmed skiljer sig från kvalitativ metod som snarare har en betoning av det generella vad gäller formulering av inledande forskningsfrågor. Kvalitativ metod har en tyngd på intervjupersonens egna uppfattningar och synsätt, medan det för kvantitativ metod är mer aktuellt att vid forskning ta reda på om ett mått är stabilt. Vid kvalitativa studier talar man däremot inte om validitet eller reliabilitet utan snarare om tillförlitlighet och trovärdighet. Det kan finnas olika tolkningar av en social verklighet skriver Bryman (2018) och där beskrivningen som en forskare kommer fram till är den som avgör hur andra människor accepterar den.

En del av att arbeta med studiens trovärdighet handlar enligt Bryman (2018) om att forskaren har säkerställt att forskningen utförs utifrån de regler som finns och att resultaten har rapporterats till medverkande informanter syfte att säkerställa att forskaren uppfattat den sociala verkligheten som studerats korrekt. Pålitligheten, å andra sidan, framför Bryman (2018) handlar om att forskaren ska ha ett granskande synsätt, säkerställa att det skapas en fullständig och tillgänglig redogörelse för alla faser i forskningsprocessen. I samband med att studien genomförs, men även när studien börjar bli klar, kan det finnas en vinning i att kollegor fungerar som granskare för bland annat bedöma kvaliteten på procedurer gjorts och hur de tillämpats. Den som granskar bör även bedöma i vilken utsträckning teoretiska slutsatser är berättigade. I det här fallet skulle exempelvis studiens handledare kunna tolkas vara granskaren eftersom handledaren under studiens gång har gett konstruktiv feedback till forskaren vad gäller både procedurer, tillämpning, användning av teori, resultat och diskussion.

Det finns fyra kvalitetskriterier enligt Bryman (2018) som syftar till att rama in en kvalitativ forskningsstudies tillförlitlighet och trovärdighet: sensitivitet när det gäller kontexten, engagemang och stringens, tydlighet och sammanhang samt effekt och betydelse. Det första kriteriet menar Bryman (2018) avser relevanta teoretiska ståndpunkter och etiska frågeställningar, det andra gedeut engagemang i forskningstemat samt noggrann insamling och analys av data, det tredje att forskningsmetoderna ska vara tydligt specificerade och argumenten ska vara tydliga. Därtill ska förhållningssättet vara reflekterande eller reflexivt.

Det sista kriteriet menar Bryman (2018) handlar om att få effekt på och betydelse för teorin samt praktiker.

Centrala begrepp har för studien varit möte, kommunikation och delaktighet. Begreppen har varit relevanta för utformandet av intervjuguiden och de teman som den innehåller för att studien skulle förhålla sig inom ämnesområdets ramar. Studiens tillförlitlighet och trovärdighet grundar sig i det här fallet bland annat på att genomförandet, metodval, avgränsningar och avvägningar noggrant har behandlats. Tillförlitligheten och trovärdigheten beaktas även genom läsarens egen möjlighet att tolka studiens innehåll och att intervjuerna spelades in med hjälp av diktafon. De här aspekterna har också beaktats genom att det funnits en kontinuerlig dialog med handledaren kring studiens olika faser. Sammanfattningsvis baseras en del av studiens tillförlitlighet, enligt Kvale och Brinkmann (2014), på intervjuens kvalitet eftersom den rika beskrivning en kvalitativ intervju frambringar samt stringensen i tolkningen av meningen motsvarar precisionen kvantitativa mått.

### **Litteratursökning**

Vid insamlingen av tidigare forskning användes i första hand databasen Google Scholar för att söka efter aktuella internationella och nationella vetenskapliga artiklar. Valet av att främst använda sig av den här sökmotorn gjordes på grund av möjligheten till breda sökresultat, där artiklar med relevans för studien kunde överblickas på ett annat sätt. Sökorden i databasen Google Scholar omfattades av "bullying", "school", "parents", "cooperation", "prevention", "teachers", "family", "social worker", "students", "experiences", "involvement", "prevalence", "perspective" och "reduce" i olika kombinationer. Sökningen avgränsades också till artiklar från 2015 och framåt då det framgick i kursanvisningen att de vetenskapliga artiklarna inte bör vara mer än fem år gamla för att vara relevanta. För att få en bred bild av den aktuella forskningen användes främst engelska ord vid sökningen. Urvalet av de vetenskapliga artiklar som visades i de olika sökresultaten skedde vidare genom att kontrollera var de publicerats någonstans, att de var peer review och att det fanns ett DOI. Vid sökning efter svenska vetenskapliga artiklar på aktuell forskning har databasen SwePub använts och där har sökordet varit "mobbing". Sökord som "föräldrar" och "skola" användes också i kombination till ordet "mobbing" för att se om sökresultatet gav andra träffar vilket det inte gjorde, utan resultatet gav inga träffar på den typ av sökning. Därav användes enbart ordet "mobbing" och urvalet av de svenska vetenskapliga artiklarna granskades i stället utefter relevans för studiens syfte och frågeställning.

Tillförlitligheten och relevansen av de vetenskapliga artiklar som valts ut genom sökning i databasen Google Scholar, samt utgör grunden för studiens tidigare forskning, har kontrollerats i databasen PsycARTICLE och PsycINFO där de återfanns. Vidare har sökningen av den tidigare forskningen breddats genom sökning även i databasen Sociology Source Ultimate. Sökningen avgränsades till artiklar från 2015 och framåt, rutan om att de skulle vara peer review klickades i och de skulle ha sitt ursprung i akademiska publikationer. Sökorden som användes var ”bullying”, ”parents” och ”school”. Sökorden användes direkt i kombination med varandra för att sökresultatet skulle bli så nära studiens syfte och frågeställning som möjligt.

### **Forskningsetiska överväganden**

Etik kan beskrivas som ett teoretiskt reflekterande kring värdefrågor och normativa frågor enligt Helgesson (2015). Studenten som ska genomföra en studie skolas in i forskningsmiljön och det vetenskapliga tankesättet. Undersökaren förhåller sig till god forskningssed genom att följa forskningens interna spelregler, ta ansvar gentemot forskningspersoner genom att följa etiska riktlinjer samt vara medveten om forskningens konsekvenser. De etiska riktlinjer som Vetenskapsrådet (2017) lyfter fram och vilka studien efterföljer är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Med anledning av det här har en del överväganden gjorts.

*Informationskravet* behandlas genom att ett informationsbrev har delgivits intervjupersonerna både skriftligt och muntligt. Informationsbrevet skickades även till rektorerna. Av brevet framgick information om studiens syfte och att deras deltagande är frivilligt samt att de när som helst under studiens gång kan välja att avbryta sin medverkan utan att behöva ange skäl. Det framgick också hur materialet kommer att behandlas, om deras anonymitet och personliga integritet. *Samtyckeskravet* behandlas genom att intervjupersonerna inför deltagandet skrev på en samtyckesblankett där det framgick information om deras frivilliga medverkan och att de när som helst kan välja att inte medverka. Helgesson (2015) framför att informerat samtycke bidrar till att skapa ett klimat av öppenhet kring forskning och att informanterna ges möjlighet till högre grad av delaktighet om de informeras om studiens syfte.

För att bevara *konfidentialiteten* har data som identifierar deltagarna i undersökningen inte avslöjats och därmed har varken namn på personer eller verksamheter riskerat att röjas. Identiteter och personuppgifter har således inte gjorts tillgänglig för obehöriga. Daneback och Månsson (2015) framför att *nyttjandekravet* syftar till att insamlad empiri endast avses användas i forskningsändamål, varför denna etiska riktlinje har behandlats genom att insamlad

empiri om deltagarna bara används för studien. Kvale och Brinkmann (2014) skriver att undersökaren bör vara medveten om den öppenhet och intimitet som präglar en del av intervjuforskningen vilket kan få deltagarna att avslöja saker som de senare kan komma att ångra att de delade med sig av. Vid intervjutillfällena informerades deltagarna därför om möjligheten att ta kontakt under arbetets gång om de hade vidare frågor eller funderingar. Informationen framgick även av informationsbrevet.

## **Resultat och analys**

I det här avsnittet behandlas resultat och analys. Med utgångspunkt i empirin har jag analyserat, tolkat och sedan redovisat resultatet. Framställningen av analysen och resultatet har gjorts på så vis att jag genomgående sammankopplat det med tidigare forskning, teori och begrepp. Redovisningen av analys och resultat har dessutom gjorts i förhållande till studiens syfte och frågeställningar. Analysen genomfördes med hjälp av tematisk analys och därigenom har olika centrala teman växt fram. Temana kan även tolkas gå hand i hand med varandra och där vissa centrala aspekter som lyfts fram också kan passa in under flera olika temarubriker. I det här resultatavsnittet kommer respondenterna utifrån de enskilda intervjuerna att skrivas ut som informant 1–3 och respondenterna som deltog i fokusgruppintervjun kommer också skrivas ut som informant 1–3 men med tydlig hänvisning till fokusgruppen. Respondenterna kommer således avidentifieras av etiska skäl. De huvudteman som framkommit av analysen är följande: Det förebyggande arbetet, kommunikation med föräldrarna och relationernas betydelse. Till huvudtemana ingår också vissa subteman som identifierats. Valet kring att skriva ut tillhörande subteman utifrån varje kategori föll sig naturligt för att förtydliga vad som framkommit av den insamlade empirin.

### **Socialpedagogernas roll i skolan**

Det visade sig att informanternas utbildningsbakgrund och tidigare erfarenheter av att jobba i skolan varierade. En gemensam faktor var att de alla hade en högskoleutbildning i socialt arbete och socialpedagogik. Det som däremot skilde dem åt var hur länge de varit verksamma inom skolan, där spannet låg på att ha arbetat mellan 1–13 år. De som inte arbetat i lika lång utsträckning i skolan som andra hade dock arbetat som socialpedagog tidigare men i andra roller och med andra uppdrag.

Det framkom av informanterna att deras arbetsbeskrivning som socialpedagoger i skolan inte var tydligt specificerad och därmed kunde tolkas på olika sätt. Det visade sig dock att vanliga arbetsuppgifter kunde handla om att ha enskilda samtal med eleverna, skapa relationer, finnas

till och stötta eleverna eller ansvara för olika typer av gruppverksamheter. Det framgick även att det var vanligt att en del av socialpedagogerna tillhörde var sitt arbetslag med klasser tillhörande både årskurs sju, åtta och nio. En del av socialpedagogerna följde även årskurs sju genom skolgången fram till nionde klass. Socialpedagogerna rörde sig även mycket i korridorerna och på platser på skolan där eleverna befann sig.

### **Det förebyggande arbetet**

En informant uppgav att det fanns begränsningar för att arbeta förebyggande mot mobbning i skolan utifrån att personen kunde behöva rycka in som elevassistent om någon av skolans elevassistenter var sjuka, eftersom skolan inte hade råd att ta in en vikarie. Övriga informanter uppgav å andra sidan att de tog det utrymme som de bedömde behövdes för att arbeta förebyggande mot mobbning i skolan. I de fall behovet av att arbeta förebyggande ökade, arbetade man därmed mer kring det.

#### **Att upptäcka mobbningen**

Informanterna upplevde att de oftast fick kännedom om en mobbningssituation genom lärare som uppmärksammat någonting i klassrummet, att en viss grupp av elever inte fungerade eller att läraren sett en elev ta kontakt med dem. En central och betydande aspekt utifrån de enskilda intervjuerna samt fokusgruppen var även att: genom att ha uppsikt över hur närvaron i skolan såg ut, kunde man börja ana om någonting var avvikande om en elev hade mycket frånvaro. Socialpedagogerna arbetade aktivt med att öka närvaron i skolan också för att kunna arbeta med ungdomen i skolan.

Den typ av mobbning som upplevdes vara mest vanligt förekommande var nätmobbningen (snapchat, instagram, facebook). Nätmobbningen kunde också vara svår att upptäcka eftersom den sker på fritiden men att den följer med till skolan. Det samstämmer med vad som framkommer i studien av Cunningham et al. (2016) där det fanns en upplevelse hos lärarna av ökad komplexitet utifrån att nätmobbningen sker i och utanför skolmiljön, och att behov fanns av höjd kompetens samt resurser för att kunna arbeta förebyggande. Samtidigt beskrev en socialpedagog bland de enskilda intervjuerna att eleverna ibland uttrycker sig utan att tänka sig för, att de spejar och kan tycka att det bara är på skämt. Hur man uttrycker sig verbalt gentemot varandra kunde alltså vara problematiskt.

*Men det blir väldigt grovt språk ibland och det får man försöka stävja och hjälpa till att få ner det. (...) Att vi tänker på hur vi uttrycker oss. (Informant 3, enskild intervju).*

En annan bild som socialpedagogerna delade med varandra var också att den traditionella mobbningen (fysisk eller psykisk mobbning eller mobbning riktad enbart mot en person) inte förekom i samma utsträckning som förr, utan att det snarare var vanligt att ungdomarna utsatte varandra på olika sätt.

*Eh, och det kanske inte handlar om mobbning, det som kommer fram, sedan får vi också till oss att det finns mobbning men inte det som kommer fram på det sättet. (...) Det finns inte så mycket eller så kommer det inte fram. Det är mer liksom kränkningar och så i dag, följa upp kränkningar och man försöker få folk att sluta med den biten mer än att det är alla mot en eller att det liksom är att det är en som är utsatt hela tiden. (Informant 2, enskild intervju)*

Citatet ovan kan tolkas som att mobbning inte uppmärksammas och att man inte ser mobbningen som förekommer. Enligt Molin (2018) kan en individ uppvisa engagemang i en aktivitet genom att delta eller inte, en individ kan också vara delaktig utan att utöva själva mobbningen men istället se på. Molin (2018) menar även att delaktighet kan handla om att delta i en aktivitet (i det här fallet mobbningen) på egen hand eller tillsammans med andra, samt utifrån olika grad av engagemang och självständighet. Vidare framgick att alla socialpedagoger även arbetade med att göra kränkingsanmälan då de fick kännedom om en mobbningssituation, men att eleverna inte alltid vågade skriva en kränkingsanmälan med rädsla för att mobbningen skulle bli värre. Socialpedagogerna upplevde även att fler elever vågar berätta om utsatthet för nätmobbning än traditionell mobbning utifrån att det ofta blir en stor grej för dem där det snabbt blir många inblandade. Det kan stämma överens med hur Bejerld et al. (2017) argumenterar för att utsatta ungdomar inte upplever att lärare lyssnar till deras upplevelse av utsatthet och att de därmed har bristande förtroende till lärare. Wadian et al. (2016) lyfter även fram att ungdomar som utsattes för nätmobbning i högre grad tenderade att söka råd från vänner snarare än hos föräldrar eller lärare, eftersom vännerna upplevdes vara mer kunniga om den moderna tekniken och digitala världen, samt kunde relatera till utsattheten.

För att ge förutsättningar för diskussion inleddes fokusgruppintervjun med ett påhittat mobbningsscenario. Scenariot handlade om Leo som gick i årskurs åtta och som det senaste året blivit utsatt för verbal och fysisk mobbning i skolan, men också nätmobbning. Leo vågade till slut inte gå till skolan eftersom han fick hot skickat till sig via sociala medier och de killar som utsatte honom brukade vänta på honom utanför lektioner och knyta nävarna för att visa att de skulle slå honom. Killarna följde också efter Leo på väg till och från skolan. Det sista meddelandet Leo mottog var att killarna skulle ta hans liv. Utifrån scenariot skulle

informanterna diskutera hur de hade agerat i det beskrivna fallet. Ett växelspel mellan olika sätt att agera i processen växte därefter fram i fokusgruppen.

*Jag tänker i första läget så hoppas jag att vi hade uppmärksammat det bara genom att vi är i korridorerna, men om inte annat så har vi ett system där vi följer upp frånvaro väldigt noga. Vi har först uppföljning efter fem tillfällen och sedan vid tio tillfällen. Men redan vid fem tillfällen vill vi prata med vårdnadshavare och elev om vad frånvaron beror på, och förhoppningsvis kommer ju detta fram där. Om inte annat kanske vi anar någonting och kommer observera mer vad det är som händer kring den här eleven. Så tänker jag är första steget. Ser vi någonting och han uttrycker att han har blivit kränkt i skolan så blir det ju kränkingsanmälan och då pratar vi också med alla inblandade parter. (Informant 3, fokusgrupp)*

*Inklusive vårdnadshavare... (Informant 1, fokusgrupp)*

*Inklusive vårdnadshavare till alla elever där vi förklarar läget och lägger fram en plan tillsammans med förälder och elev om hur vi ska hantera det här tillsammans. (Informant 3, fokusgrupp)*

*Det blir ju ett arbete då med den individen som blivit utsatt men även ett arbete med den gruppen eller de som utsätter. (Informant 1, fokusgrupp)*

*Som ett parallellspår så behöver man arbeta med honom och stärka han i sitt självförtroende, i sin självkänsla och kanske så att han känner sig trygg att komma till skolan så då kanske man kan ... eh ... ökad vuxennärvaro, någon som är med honom. Samtidigt som man jobbar parallellt kanske med killgrupp där man samlas eventuellt och försöker se vad kärnan ligger bakom det här men samtidigt som min kollega säger här att man redan tidigt ... den kartläggningen som vi har är kommunövergripande som vi jobbar med just för att fånga upp så tidigt som möjligt vad är det som gör till exempel den här frånvaron. Då får man också så tidigt som möjligt vilka orsaker som gör frånvaron. Många gånger känner jag att vi får mycket information från föräldrarna där de kan berätta exempelvis att mitt barn kommer inte hem på grund av det här och det här. Som i Leos fall då att han är hemma för de här orsakerna och när vi får till oss de här sakerna då får vi ju arbeta med det, och där gör man ju på olika sätt beroende på vad det är för individ vi har och jobba med. (Informant 2, fokusgrupp)*

*Vi har ju liksom det med oss att vad gör de eller vad händer. Går man förbi några i korridoren och de är arga eller man får någon sådan känsla så är man ju väldigt snabbt där och säger ifrån och så har man koll nästa rast. Vi kanske pratar med varandra om vad vi har uppmärksammat eller om vi har uppmärksammat någonting. (Informant 1, fokusgrupp)*

*Ah, och även de som är ensamma. (Informant 3, fokusgrupp)*

*Ah, precis ... (Informant 1, fokusgrupp)*

*Och där är ju det en vinning att jag kanske inte missar och tvärtom. Att man skulle kunna följa upp vad det rör sig om ... för det är en väldigt stor vinning att vi är tre för att kunna följa upp och se mer redan i tidigt skede, innan de har kommit så långt i en sådan process där Leo inte vill komma till skolan helt enkelt. Så tidigt förebyggande arbete ... (Informant 2, fokusgrupp)*

Det som framkommer av växelspelet ovan kan knytas an till både socialpedagogisk bildning och begreppet delaktighet. Enligt Madsen (2001) uppstår inte en bildningsprocess utan ett bildningsrum. Med grund i växelspelet har bildningsprocessen börjat i korridorerna där socialpedagogerna skulle kunna ha möjlighet att uppmärksamma mobbning. Madsen (2001) skriver dock också att en förutsättning för bildningsrummet är att pedagogen först måste upptäcka eller själv vara med om att skapa det. Det kan förstås som att socialpedagogerna skapat bildningsrum genom uppföljning av frånvaro som sker tillsammans med förälder och elev, där målet är att inhämta mer information om vad som ligger till grund för frånvaron. Det kan också förstås som att andra bildningsrum är att socialpedagogerna i samråd med förälder och elev upprättar en handlingsplan för att försöka lösa problemet, eller arbeta individuellt med eleven men också i grupp med flera elever. Övergripande är det en process där flera olika aspekter berörs av informanterna i fokusgruppintervjun. Madsen (2001) skriver att pedagogen måste uppmärksamma och få en bild över vilka villkor som gäller för processen, vilket exempelvis kan handla om det som informanterna beskriver kring att göra både elever och föräldrar delaktiga i det arbete som sker i en mobbningsituation.

#### **Att ha enskilda samtal**

Att prata med eleven som kände sig utsatt för mobbning var det första steget i att försöka stoppa mobbningen, enligt samtliga socialpedagoger, för att skapa en bild av vad som hänt. Ett centralt arbetssätt för samtliga socialpedagoger var att man också samarbetade med andra professioner inom skolan. Det kunde handla om att ha en dialog med mentorn för den klass där den utsatta eleven gick i samt för den klass där den eller de som utsatte gick i. Socialpedagogerna kunde även ha kontakt med lärare inom och utanför det lärarlag man tillhörde, med rektor, kurator eller någon annan profession inom elevhälsan. Letendre et al. (2020) lyfter fram att socialarbetarens kännedom om skolmiljön och vad som händer i skolans omgivning där eleverna befinner sig var viktigt för att upptäcka och förebygga mobbning. I studien understryks det dock att socialarbetaren inte ensam kan arbeta förebyggande utan att inkludera övrig skolpersonal.

Vikten av att eleven som kände sig utsatt gavs möjlighet att framföra hur han eller hon ville att socialpedagogen skulle gå vidare i en mobbningsituation var något som också belystes. Exempelvis kunde det handla om att ta kontakt med den eleven som utövade mobbningen, för att sedan återkoppla till eleven som var utsatt. Att ge eleverna förutsättningar för delaktighet i hur en mobbningsituation skulle kunna lösas kan förstås utifrån vad Molin (2018) benämner som interna respektive externa förutsättningar. Å ena sidan kan det förstås som att eleven avser



vilja vara delaktig i att arbeta för att mobbningen ska stoppas. Å andra sidan kan det förstås som att en förutsättning för elevens delaktighet är att tillfälle för delaktighet erbjuds.

Fortsättningsvis berättade en av informanterna i fokusgruppintervjun om en elev med lång bakgrund av utsatthet för mobbning som började på skolan i årskurs sju, men som nu går i årskurs åtta, och hamnade i samma klass med den person som sedan tidigare lett mobbningen mot henne. Mobbningen skedde i smyg när vuxna inte såg och den utsatta eleven kunde få kränkande kommentarer på internet och hon blev alltid bortvald. Eleven sökte sig till socialpedagogen ganska snart efter att hon börjat på skolan och berättade att hon inte orkade mer. Elevens föräldrar ringde även upp och sa att de inte orkade.

*Så vi jobbade jätteintensivt. Jag, klassföreståndare, föräldrar och den här flickan då. Jag jobbade mycket med flickan för att stärka henne, för att orka detta och kanske få självförtroende bland tjejerna i gruppen. Och det var mycket individuella samtal med några utav de här drivande tjejerna också, och även med killar, för det här var ju nästan hela klassen. Men efter väldigt, väldigt mycket samtal och tack vare att den här tjejen vågade vara så öppen med hur hon kände ... för det är också svårt att vara det, men hon kunde verkligen sätta ord på det "att nu orkar jag inte och jag vet inte vart jag ska ta vägen", det kunde hon säga inför sina klasskompisar. Så någonstans har det här ebbat ut. Nu i åttan är de en fantastisk klass som håller ihop, men det var långt arbete. (Informant 3, fokusgruppintervju)*

*Ni hade mycket samtal både med den här tjejen och hennes föräldrar, men om man vänder på det och kollar på ... /.../ men hur kunde man prata med övriga klassen och informera deras föräldrar om hur skolklimatet i den klassen såg ut just då? (Intervjuaren)*

*Det gick ganska bra att prata med föräldrar där också för att ... oftast är det just så att de som är drivande i att mobba mår ju oftast inte så bra själva, det kan man ju se ganska tidigt, och då var man ju tvungen att starta upp parallella processer med de eleverna individuellt. De har kanske olika slags problematik. Att man hade en förälder som drack för mycket alkohol eller att man hade några föräldrar som var för lite hemma eller att man hade med sig en dålig självkänsla för att man har spelat fotboll men var dålig på det. Det var så olika saker som man fick jobba med individuellt. (Informant 3, fokusgruppintervju)*

I studien av Bjereld et al. (2019) beskrivs det hur utsatta ungdomar i samtal med en vuxen kunde uppleva att samtalet var hjälpsamt när den vuxne förstod situationen som ungdomen befann sig i. Samtalet med den vuxne upplevdes däremot inte som hjälpsamt när ungdomen upplevde att den vuxne tog parti, exempelvis genom att ta mobbarens sida eller lägga skulden på den utsatte. Cedersund et al. (2019) argumenterar också för att den socialpedagogiska bildningsprocessen kan innefatta att bjuda in ungdomar till dialog om vad som kan vara till stöd och hjälp. Enligt Cedersund et al. (2019) är det av vikt att utgå från det som fungerar och bygga vidare på det och därmed inte fokusera på hinder utan snarare arbeta med egna resurser

och den egna drivkraften. I det här fallet kan det därmed ses som att socialpedagogen arbetat på ett liknande sätt i enskilda samtal utifrån så som författarna beskriver vara viktigt.

### **Att arbeta med gruppen**

Förutom att arbeta enskilt med eleverna genom individuella samtal arbetade man även med eleverna i grupp. Det framkom att tjejgrupp och killgrupp var ett arbetssätt man använde sig av. I grupperna samlades man utifrån att det förekommit mycket nätmobbning eller för att man utsatt varandra på olika sätt i gruppen, men det kunde också vara i förebyggande syfte där man pratade om nätvet och sociala medier. Gruppverksamheten kunde även användas för att prata om skolans värdegrund, att man respekterar och är snäll mot alla samt för att eleverna skulle lära känna varandra. Två av informanterna från de enskilda intervjuerna samarbetade även med fältarbetare när sådana här typer av grupper hölls för att samla fler vuxna runt eleverna då flera av dem befann sig på stan om kvällar och helger.

*Så har det ju också blivit att ... vi kan inte bara prata om att de mobbar varandra, alltså det funkar inte, utan då behöver man lägga det på tidigare och på en annan nivå. För att om jag säger till dem, alltså går in och har en grupp med dem och säger att de mobbar varandra, då kommer de bara säga att "nej det gör vi inte alls det, sånt håller vi inte på med". De går bara till försvar, så det handlar om att man får börja någonstans där jag tror att de har mer nytta utav det. (Informant 2, enskild intervju)*

Att samlas i grupp kan också vara ett sätt att försöka se kärnan i vad som kan ligga bakom en mobbningsituation. I grupperna får eleverna själva reflektera över situationen och exempelvis prata om känsla, handling och tanke.

*Det kan vara att jag pratar med en grupp elever där de i gruppen utsätter varandra på olika sätt. Det kan vara några stycken där det är en konflikt och man sitter och diskuterar och pratar med dem så att de får en insikt i hur de agerar mot varandra. (Informant 3, enskild intervju)*

Enligt Madsen (2001) har det pedagogiska mötet alltid ett förbestämt mål och därmed är mötet inte förutsättningslöst. För att bildning ska ske krävs det också att den socialpedagogiska verksamheten fylls med relevant innehåll, exempelvis att socialpedagogerna i det här fallet skräddarsyr gruppernas innehåll utefter behov. Madsen (2006) tar dessutom upp begreppen gemenskap och inkludering, vilka inte används inom studiens teoretiska ram, men som ligger nära i linje med begreppet delaktighet och bildningsperspektivet. Lärande i relation till socialpedagogiska bildningsprocesser lyfts också fram. Utveckling och lärande sker genom deltagande i olika gemenskaper, menar Madsen (2006). Utifrån studien kan det snarare kopplas till begreppet möte, att eleverna

möts i grupperna. Madsen (2006) skriver vidare att deltagande är ett nyckelbegrepp för att förstå de moderna bildningsprocesserna. Genom att eleverna möts i grupper är de delaktiga i att bidra till en ökad grad av inklusion. Madsen (2006) framhäver också att bildningsbegreppet handlar om att inklusion kräver personlig reflektion över hur och till vad kompetenser ska användas. Kompetenserna som skapas genom elevernas delaktighet i grupperna kan tänkas vara redskap för att veta hur man ska agera och bemöta varandra på ett respektfullt sätt.

### **Kommunikationen med föräldrar**

Socialpedagogerna var samstämmiga i att när de fick kännedom om en mobbningsituation började de arbeta med det direkt genom att bland annat informera föräldrarna. Kommunikation med hemmet skedde således när något hänt på skolan som föräldrarna behövde informeras om. Information kunde även komma från föräldrarna om deras barn kände sig utsatt i skolan.

#### **Att informera**

Flera av socialpedagoger uppgav att de ringde till föräldrarna för att informera dem om något avvikande hade hänt i skolan, medan andra informerade om en viss händelse via mail. Det framgick också att det var viktigt att kontakta föräldrarna tidigt i processen så att föräldrarna vet vad som händer, exempelvis att det pågår mycket tjafs bland tjejerna i en klass. Det var också viktigt att informera om positiva saker som händer i skolan. Enligt Hallstedt, Högström och Nilsson (2013) handlar bildningsprocessen bland annat om mötet med andra och att man kommunicerar med varandra. I det här är sker en ömsesidig respons och i mötet med den andra möter vi oss själva.

*Men sedan så ringer jag också och informerar om det händer bra saker också. Framförallt om det är en kille eller tjej där det ofta händer saker, då försöker jag även att ringa om de positiva sakerna. Eh ... och det kanske är därför de känner att det är okej att ringa när det händer det jobbiga också. (Informant 1, enskild intervju)*

Att våga vara öppen i samtalet och lyfta fram det man ser eller har fått till sig var en viktig aspekt. Det var också av betydelse att tala om för föräldrarna hur skolan jobbar för den enskilda ungdomen, både för den som är utsatt och den eller de som utsätter. Det framgick vidare att en av socialpedagogerna i de enskilda intervjuerna inte bad om tillåtelse för att kontakta föräldrarna, men att man lät eleven vara med när man ringde till dem då det inte var något som gjordes bakom elevens rygg utan att eleven visste vad föräldrarna skulle informeras om. Hallstedt et al. (2013) menar att samtalet som kommunikation blir ett medel för bildning. Det kommunikativa handlandet, det bildande samtalet, gör det också möjligt för elever och

föräldrar att bearbeta upplevelser. Det kan också förstärka, enligt Hallstedt et al. (2013), upplevelsen av tillhörighet och delaktighet. En annan socialpedagog från de enskilda intervjuerna beskrev sitt tillvägagångssätt vad gäller att informera föräldrar, och involvera eleven i det, på ett annat sätt.

*Jag har samtal med eleven, skriver ner det samtalet, ber eleven läsa vad jag kommer informera föräldern om. Jag informerar inga föräldrar förrän jag pratat med eleven om vad jag tänker informera om. Informationen läggs in i dokumentationssystemet men också att den skickas hem till vårdnadshavaren så den får reda på, även skriftligt, vad vi har sagt. Den här gången är viktig så att informationen verkligen kommer fram och att det inte blir något missförstånd eller så. (Informant 3, enskild intervju)*

Socialpedagogerna var samstämmiga i att så snart något av karaktär, som var viktigt för föräldrarna att veta, lyfta det med föräldrarna. De hade också en enad syn på att tala om för föräldrarna om hur de arbetade och hur de agerade i vissa situationer. En annan socialpedagog från de enskilda intervjuerna berättade att eleverna alltid informerades om föräldrarna behövde kontaktas och talade om för eleverna vilken information som föräldrarna skulle få. Socialpedagogen delgav också till eleverna vad som sedan framkommit i samtalet med föräldrarna. Utifrån de enskilda intervjuerna och fokusgruppintervjun rapporterade även om att det fanns de elever som inte ville att kontakt skulle tas med föräldrarna. Det visade sig att man i ett sådant framförallt diskuterade med eleven om varför kontakten behövde tas och att den skulle tas. En socialpedagog från de enskilda intervjuerna uppgav även att information kan skickas ut till föräldrarna genom brev med kort på personalen på skolan för att de skulle få en uppfattning om vilka som arbetade där. Liknande tillvägagångssätt kunde användas för att informera när personal byttes ut och nya ansikten tillkom.

*Så att man har lite koll men man behöver inte vara involverad i allting, men man vet vem det är man skickar sina barn till, man vet vilka som byts och vad som händer. Någonstans är det ju respekt i att faktiskt visa att det här händer här, ditt barn är här så många timmar per dag och vi visar på att vi faktiskt informerar om saker som händer. (Informant 2, enskild intervju)*

Det som framkommer kan kopplas till den tidigare forskningen, där studien av Hale et al. (2017) bland annat visar på att föräldrar tycker det är väldigt angeläget att lärare löpande informerar dem under processen. När lärare inte informerade på det här viset bidrog det till att föräldrarnas tillit minskade och föräldrarna kunde därmed känna frustration över att inte delges efterfrågad information. Informationen kunde handla om att få veta hur lärare agerade i mobbningsituationen och vad de gjorde för att försöka stoppa mobbningen. Samtidigt fanns det också, i studien av Niejenhuis et al. (2020),

lärare som mer aktivt arbetade med att informera om skolklimatet och använde sig av digitala informationsbrev som skickades ut till föräldrarna.

### **Att återkoppla och ha tät kontakt**

Det visade sig att återkoppling var ett begrepp som socialpedagogerna hela tiden återkom till. De upplevde att det var viktigt att kontinuerligt återkoppla till föräldrarna med information om vad som gjordes i en mobbningsituation. Det var således viktigt att föra en dialog och ha en tät kontakt så att föräldrarna var involverade samt kunde få en känsla av att skolan gjorde någonting.

*Med de eleverna som utsatte så var det ju när det väl skedde en incident. Med föräldrarna till tjejen som var utsatt så hade vi även veckorapporter liksom, så här har det sett ut i veckan. Det har varit en lugn vecka och så här känns det nu och jag upplever henne i det här sinnestillståndet nu när hon kommer hem. Jag kunde också höra av mig och säga att nu känns hon låg idag, jag har inte fått fram något så ni får gärna säga till eller kolla av läget hemma. Och de gjorde samma sak tillbaka, att du nu är hon låg när hon kommer idag så ni vet det, så kunde man fånga upp henne extra. (Informant 3, fokusgruppintervju)*

*Det som det handlar väldigt mycket om det är ju att vara en trygghet för föräldrarna och skapa en trygghet och förklara att det här gör vi från skolans håll, så att vi har en tydlig kommunikation. Hur ofta man behöver göra det kan vara helt olika beroende på vilka föräldrar och vilka elever vi har att jobba med. Men att det ... jag ser en stor vinning ... oavsett var ... vilken elev och vad det handlar om så är återkopplingen väldigt relevant, att föräldrarna känner att vi från skolan gör faktiskt någonting. (Informant 2, fokusgruppintervju)*

*Nä men att ... vad sa jag nu då ... /.../ Så kan man ringa föräldrarna och säga att det här pågår på skolan eh ... ah så att de också har koll och så får man återkoppling att "jo, jag har märkt det hemma" och så där, så liksom har man den veckorapporten. (Informant 1, fokusgrupp)*

Flera intervjuade rapporterade en delad upplevelse av att en svårighet låg i dialogen med de föräldrar vars barn varit delaktig i en mobbningsituation och betett sig illa, där föräldrarna hade svårt att inse att deras barn delaktighet. Det var således svårt att säga det till föräldrarna på ett bra sätt. Det här kan förstås i relation till det som Madsen (2001) skriver kring att barriärer är en del av processen som ska leda fram till målet, det vill säga att socialpedagogerna behövde bemöta dessa typ av hinder i kontakten med föräldrar. Madsen (2001) framhåller också att det i samtal inte går att i förväg bestämma vad samtalet ska resultera i, men att det är betydande att socialpedagogen i samtalet visar en öppenhet, trots att socialpedagogen utifrån sin yrkesroll är den ledande i dialogen.

*Men att inte kunna se sitt barns del i det hela, där har vi en svårighet, och att det är alla andras fel. Många gånger behöver vi också titta på vad kan man förändra*

*i det egna beteendet, hur kan man försöka stävja det från båda håll? (Informant 2, enskild intervju)*

Det visade sig vidare att det fanns de föräldrar som informanterna upplevde var enklare att föra en dialog med och ha tätare kontakt med än andra. Det kunde bland annat handla om att, i de fallen där föräldrarna upplevdes vara svårare att kommunicera med, arbeta med att förklara varför en viss situation behövde tas tag i och varför de tillsammans behövde tänka till. I det blev också kommunikationen till föräldrarna olika. Bildning är enligt Cedersund et al. (2019) nära förbundet med dialog och bildningsprocessen handlar om en öppenhet för nya erfarenheter, engagemang och personlig involvering. Att socialpedagogerna regelbundet återkopplar med information till föräldrarna, men också eleverna, kan därmed ses som ett framgångsrikt sätt att arbeta på för att fortsättningsvis stärka det här samarbetet. Tidigare forskning av Letendre et al. (2020) har också belyst behovet av att inkludera föräldrar i det förebyggande arbetet mot mobbning i högre grad. Övergripande kan ett mönster även ses utifrån den tidigare forskningen och vad som framkommit av informanterna, gällande att öka kommunikationen mellan socialpedagoger och föräldrar för att på så vis också få en kontinuerlig diskussion om mobbning. Studien av Liu et al. (2018) framhåller exempelvis just den aspekten.

### **Att mötas i olika kontexter**

Gemensamt för de intervjuade visade sig vara upplevelsen av att vissa föräldrar är lättare att samarbeta med än andra och att socialpedagogerna behövde möta dem där de befann sig. Det kunde exempelvis innebära ett behov av att de förklarade mobbningssituationen flera gånger men på olika sätt för att föräldrarna skulle förstå det som socialpedagogerna ville förmedla, och för att de skulle kunna få med föräldrarna på tåget. Cunningham et al. (2016) visar på att lärare påverkades negativt när kommunikationen med dem inte fungerade. Samtidigt visade resultatet i studien av Niejenhuis et al. (2020) att kunskapen om mobbning ökade bland föräldrar när de bjöds in till skolan. Informanterna upplevde å ena sidan att frustrationen hos föräldrarna efter föräldramöten kunde fortgå, men att mötena å andra sidan oftast blev bra. Det var vanligt att föräldramöten ägde rum men att de kunde se ut på olika sätt.

*Jag tror ju i min lilla enfald inte på föräldramöten så som de ser ut idag, för att det kommer alldeles för lite folk. Det är alldeles för lite intresse. Det vet jag själv också. Jag går inte på föräldramöten för mina barn jämt utan det är när jag verkligen känner att det är någonting vettigt och som rör mina barn. Annars så tror jag på information som man kan läsa sig till på ett enkelt sätt som man kan ta del av när man vill och då tror jag att vi även når ut till föräldrar som i vanliga*

*fall inte kommer på föräldramöten eller inte tar till sig det som sägs då. (Informant 2, enskild intervju)*

Det kunde vara större föräldramöten eller möten endast med föräldrar till elever i en klass som exempelvis varit mycket stökig. Informanterna uppgav att det fanns de föräldrar som heller inte dök upp på föräldramöten, men det fanns också de som kom fast att de inte tog till sig allt som sades.

*För det har vi gjort förut på min gamla skola att vi såg en grupp som behöver ... som vi behöver ta i och det är kanske inte alltid samma klass, utan att det är en grupp av våra sjuor, åttor eller nior på skolan som träter väldigt mycket. Då måste vi samlas i ett annat sorts forum för att ha föräldramöte, där tror jag att vi kan få med föräldrarna på ett annat sätt. (Informant 2, enskild intervju)*

Att vissa föräldrar inte kom på föräldramöten stämmer överens med vad som framkommit i studien av Liu et al. (2018) där svårigheten kring att föräldrar uteblev eller inte svarade på meddelanden lyftes fram. Niejenhuis et al. (2020) belyser också hur skolan och föräldrar är beroende av varandra i det förebyggande arbetet mot mobbning.

*Just på den här skolan så upplever jag att det finns en enorm närvaro från föräldrar framförallt bland sjuor, åttor och nior. Men kanske framförallt för sjuor när det är nytt, det är nya lärare, nya ansikten, nya professioner. Där skulle jag säga att det är en väldigt bra närvaro. (Informant 2, fokusgruppintervju)*

Madsen (2001) skriver att det är viktigt att socialpedagogen ibland behöver tydliggöra sin roll. Socialpedagogen har enligt Madsen (2001) möjlighet att skapa och ge förutsättningar för bildningsrum. Det kan i sin tur innebära att socialpedagogerna i det här fallet definierar och sätter ramarna för mötet tillsammans med både elever och föräldrar. Bildningens möjligheter ligger vidare i att betrakta det pedagogiska mötet som något mer än bara det samspel som sker mellan socialpedagogen, eleverna och föräldrarna.

*Det har varit fall där man haft föräldramöten, föräldrar har träffats där man fått prata ut om vad det är som händer, ser ni också det här? Det har varit assistenter som varit med hos den här eleven och där man kommit fram till att det kanske inte bara är en bild utan att man faktiskt utsätter varandra. Jag tycker det är mer vanligt att en känner sig utsatt och att de bryr sig väldigt mycket om det, men det är liksom åt båda håll och där får föräldrarna mötas. Vad ska vi göra åt det här? För att på något sätt också lägga tillbaka en viss del i föräldraansvar. (Informant 2, enskild intervju)*

Citatet ovan hjälper oss att förstå vad Cedersund et al. (2019) skriver om att möten ger utrymme för sociala kontakter mellan människor, vilket kan ge utrymme för förändring. Enligt Cedersund et al. (2019) kan möten ske genom olika aktiviteter och med olika

avsikter. Utifrån vad som hittills framkommit av det empiriska materialet kan man därmed tänka sig att syftet med socialpedagogernas möten tillsammans med både elever och föräldrar handlar om att göra dem delaktiga i en bildningsprocess där målet är att mobbningsituationen ska få ett slut. Cedersund et al. (2019) menar även att en del av det socialpedagogiska uppdraget handlar om att erbjuda möjligheter för människor att mötas, att det finns tid för samtal och att man ramar in mötet. Det kan exempelvis göras genom att socialpedagogen anger mötets syfte, hur länge det är tänkt att pågå och att socialpedagogen informerar om att det kan vara aktuellt att mötas igen utifrån behov. I mötet med andra sker också lärande vilket kan frambringa nya perspektiv och därmed kan det ses som en social bildningsprocess enligt Cedersund et al. (2019).

### **Relationernas betydelse**

I det här avsnittet framgår att relationsskapande med såväl elever som föräldrar var a och o enligt de intervjuade. Genom att skapa tillit och förtroende med hjälp av samtal och att lyssna till elever och föräldrar kunde man göra dem mer delaktiga i en mobbningsituation.

#### **Att bygga en relation till föräldrarna**

Grunden i socialpedagogernas sätt att samarbeta med föräldrarna visade sig vara att skapa relationer till dem och att man tillsammans som vuxna hjälps åt att stötta barnet på olika sätt. Förutom att ha en tät kontakt för att skapa tillit och förtroende så var det enligt samtliga informanter även viktigt att skapa en trygghet för föräldrarna. Cedersund et al. (2019) argumenterar exempelvis för ett relationellt förhållningssätt i relation till den socialpedagogiska bildningsprocessen. Cedersund et al. (2019) menar att socialpedagogen inte har några färdiga svar utan att alla situationer innefattar något nytt. Enligt Cedersund et al. (2019) handlar det dessutom om ett aktivt lyssnande till den andres perspektiv.

*Det kan vara att vi har nära kontakt med föräldrar, med eleven, att vi jobbar nära och så vidare. Kan man styrka detta så är det ju att skapa den här tryggheten och tilliten. Alltså man får ju jobba in sig i det och få ett förtroende för att vi faktiskt gör så gott vi kan. (Informant 2, fokusgruppsintervju)*

En del i att skapa den här tryggheten handlade om att förklara vad som görs från skolans håll och att ha en tydlig kommunikation. Socialpedagogerna uppgav också att man sällan har en relation till alla föräldrar eller elever, men att det var någonting som man fick bygga.

*Det är också viktigt att lyssna på föräldrarna och vad de har att säga och att vi någonstans möts i det för elevens bästa. Kan vi inte samverka med föräldrar så försvinner ju lite vår roll. Vi ska ju samverka med föräldrarna för att våra elever*



*ska lyckas oavsett om det handlar om det pedagogiska eller mobbning. (Informant 2, fokusgruppsintervju)*

Socialpedagogerna var ofta involverade i varandras ärenden och tog hjälp av varandra i svåra mobbningsituationer. Socialpedagogerna uppgav sig vara lösningsfokuserade och menade att det kunde vara svårt för föräldrarna att se sitt barn i ett skolperspektiv eftersom man är någon annan i skolan än hemma. Socialpedagogerna beskrev sig också ha vissa svårigheter i dialogen med föräldrar som en informant från fokusgruppsintervjun berättade om.

*Ah, och jag tänker även en svår grej är ... en elev kanske har ... jag gillar inte att säga det men om vi säger att en elev är annorlunda eller man misstänker att eleven kanske befinner sig inom autism spektra eller ah ... att det kanske finns någon mer bakomliggande diagnos som gör att personen kanske inte ... behöver inte vara utsatt men att man hamnar utanför gemenskapen för att man inte förstår det sociala samspelet. Hur man då ska lägga fram detta till föräldrarna att ah ... utanförskapet beror på att ditt barn är annorlunda. Det där är svårt. (Informant 3, fokusgruppsintervju)*

#### **Att skapa relation till ungdomarna**

Förtroendeingivande samtal och att vara tydlig i kommunikationen med dem om varför det är viktigt att föräldrarna behöver kontaktas i vissa situationer uppgavs vara viktigt och en delad uppfattning bland informanterna. De belyste även vikten av att arbeta för att eleverna kände att de var med på banan och var delaktiga i den kontakt som togs så att man inte bara pratade över deras huvuden. Genom att elever i vissa situationer tilläts att själva ringa till sina föräldrar och berätta om vad som hade hänt menade också informanterna att man kunde vinna en del i relationsskapandet till eleverna.

*För det finns ju sådana lägen också man kan säga till elever att de får själva berätta för sina föräldrar så att jag kan bara checka av med eleven dagen efter. Och sedan återkopplar jag till föräldrar i ett samtal om vad som har hänt, just för att ge eleverna också möjlighet att kunna berätta händelsen utifrån sitt perspektiv, och sedan att vi från skolans håll berättar utifrån vårt perspektiv, att vi sedan kan sy ihop det. (Informant 2, fokusgruppsintervju)*

Socialpedagogerna beskrev också hur relation kunde byggas till eleverna i situationer där föräldrarna kanske inte behövde informeras, där möjligheten fanns men det kanske inte var nödvändigt.

*Då kan jag förklara för eleven att nej, då gör jag inte det, men då vill jag inte att det här händer igen. Till exempel. Men nästa gång det händer måste jag ju se till att ringa. (Informant 2, enskild intervju)*

Cedersund et al. (2019) lyfter fram att socialpedagogen inte ska utföra handlingar åt eleven utan tillsammans med eleven, för att stötta. Socialpedagogen behöver i sin roll

vara både kreativ och reflexiv. Enligt Cedersund et al. (2019) behöver arbetet ske utifrån elevens egna behov och önskemål. Socialpedagogen ska således ha en vägledande roll och tillsammans med elev och föräldrar finna vägar för att lösa problem. Cedersund et al. (2019) menar att det handlar om att komma eleven och föräldrarna nära, motivera och påverka förändringsarbetet. Att alltid handla utifrån vad som är bäst för eleven. Centralt är således för socialpedagogen, eleven och föräldrarna att förstå varandra och varandras situation.

## **Diskussion**

I det här avsnittet sammanfattas och diskuteras studiens resultat i relation till syfte och frågeställningar. Studiens teorival, begrepp och tidigare forskning behandlas och implikationer för socialt arbete och socialpedagogik lyfts fram tillsammans med förslag till vidare forskning.

### **Resultatdiskussion**

Syftet med studien var att beskriva och analysera hur socialpedagogen i skolan samarbetar med föräldrar i mobbningsituationer och hur detta kan förstås ur ett bildningsperspektiv. Övergripande visar studiens resultat på att socialpedagogerna hade olika förutsättningar för att arbeta förebyggande mot mobbning i skolan. Faktorer som påverkade det här kunde vara minskat handlingsutrymme på grund av ekonomiska besparingar vilket bidrog till att man fick prioritera andra arbetsuppgifter i första hand, medan andra tog det handlingsutrymme som behövdes. Socialpedagogerna fick oftast kännedom om mobbningen via lärare, genom egna observationer i korridorer eller genom ökad frånvaro. Nätmobbningen upplevdes vara den typ av mobbning som utmärkte sig mest, samtidigt som den var väldigt komplex eftersom den förekom både i skolan och hemma. Fysisk eller psykisk mobbning menade socialpedagogerna inte förekom utan att det i stället handlade om att man utsatte varandra på olika sätt.

Utmärkande i studiens resultat var socialpedagogernas betoning på att föra en kontinuerlig och löpande dialog med elev och föräldrar. Det var viktigt att tidigt ta kontakt med föräldrarna i en mobbningsituation för att delge dem information och göra dem delaktiga i processen. Eleverna gjordes delaktiga genom att socialpedagogerna förklarade för dem vilken kontakt som togs med föräldrarna, vad de informerades om och vad som framgick i samtalen. Eleverna kunde också göras delaktiga genom att själva berätta för sina föräldrar om situationen. Att vara öppen i samtalet och lyfta fram det man ser var också av betydelse, samtidigt som en svårighet var att kommunicera med föräldrar som exempelvis inte kunde se sitt barns delaktighet i en mobbningsituation. Socialpedagogerna samarbetade inte enbart med föräldrarna utan också

med andra professioner inom skolan så som skolsköterska, kurator och lärare. I möten med föräldrar kring en mobbningsituation kunde frustration uppstå hos dem, men socialpedagogerna upplevde att mötena oftast blev bra ändå. Enligt socialpedagogerna var det dessutom grundläggande att skapa relation till elever och föräldrar genom att lyssna, samtala, skapa trygghet och återkoppla under processen.

Studiens resultat i relation till socialpedagogernas upplevelser och erfarenheter av att samarbeta med föräldrar i mobbningsituationer kan relateras till betydelsen av socialpedagogikens lärande dimension. Cedersund et al. (2019) skriver exempelvis att socialpedagogiskt bildningstänkande handlar om att se människan som en fri varelse som under hela sitt liv och på olika sätt befinner sig i diverse bildningsprocesser. Genom bildningsperspektivet kan förståelse skapas kring socialpedagogernas samarbete med föräldrar i mobbningsituationer. Med utgångspunkt i studiens resultat kan man också titta på hur resultatet av bildningsprocessen, där socialpedagogerna samarbetat med föräldrar, mynnat ut i en lärande aspekt. Regelbunden kommunikation med föräldrar på olika sätt, exempelvis genom veckorapportering eller särskilda möten, kan tänkas vara ett bildningsrum (en arena) där både socialpedagogen och föräldrarna kan se sig själva och situationen i ett större sammanhang. På så vis medvetandegörs båda parter i högre grad om hur man kan arbeta framåt i dialog med varandra.

Socialpedagogisk praktik genom möten möjliggör vidare för föräldrar att få uttrycka sin röst, tankar, behov och känslor. Cedersund et al. (2019) menar att det tar tid för socialpedagogen att även skapa en förtroendefull relation och känsla av tillit, och att det behöver ta tid för att undvika snabba beslut och kortsiktiga lösningar. Tittar man närmare på det här kan det kopplas till vad de intervjuade socialpedagogerna beskrivit kring deras arbete om att regelbundet informera, återkoppla och möta föräldrar (men också elever) i olika kontexter för att öka deras delaktighet. Å ena sidan har studiens resultat visat på att socialpedagogerna ser, hör och kan återkoppla till föräldrarna på ett effektivt sätt utifrån att det är de som möter eleven där han eller hon befinner sig i skolan, för där är inte föräldrarna. Å andra sidan kan föräldrarna känna maktlöshet och förtvivlan i de situationer där regelbunden kontakt och informationsutbyte är begränsad eller saknas helt, vilket också samstämmer med vad som framkommit av den tidigare forskningen. Samtidigt har resultatet lyft fram vikten av att föräldrar görs delaktiga genom att få veta hur skolan agerar i mobbningsituationer.

På ett övergripande plan kan det tolkas som att det som framkommit av resultatet är ett sätt för socialpedagogerna att upprätthålla ett bra samarbete, eller kanske snarare kommunikation, med föräldrar. Det har däremot inte framgått något konkret om hur socialpedagogernas samarbete med föräldrar kan tänkas stärkas. En möjlighet för stärkt föräldrasamarbete menar jag handlar om att inte glömma bort betydelsen av att, i en mobbningsituation, också ha uppföljningar. Madsen (2006) skriver att läroprocesser kan leda till förändringar som förutsätter deltagande. Lärande är i sin tur, enligt Madsen (2006), en förutsättning för att föräldrar ska kunna åstadkomma mening och betydelse. Med det här som utgångspunkt tänker jag därmed att uppföljningsmöten kan vara angelägna för socialpedagogerna att ha tillsammans med föräldrar och elever, men även andra professioner inom skolan som är berörda, för att följa upp vilka åtgärder som vidtagits och om det skett någon förändring. På så vis ökar man delaktigheten och kommunikationen ytterligare.

Trots att socialpedagogerna i studien betonar det här med att informera, återkoppla, ha tät kontakt och att möta föräldrarna i olika sammanhang kan jag däremot ställa mig kritisk till om dessa aspekter verkligen handlar om ett samarbete. Cedersund et al. (2019) gör exempelvis skillnad på samvaro och samverkan. Samvaro handlar snarare om ett personligt och ömsesidigt möte mellan människor medan samverkan sker genom en social process där flera individer samordnar sina handlingar genom en aktivitet. Med andra ord finns det en skillnad mellan *att ha möten* och *att mötas*, där det senare handlar om att kunna ta varandras perspektiv och gå samman för en gemensam fråga. Tittar man närmare på det här med att mötas ur ett teoretiskt perspektiv omfattas det av att kunna mötas i syfte att skapa förändring och utveckling. Cedersund et al. (2019) beskriver också att människor, genom att mötas i grupp, ges möjlighet till förändring och utveckling via samspelet som uppstår i mötet med varandra. Utifrån vad som framkommit av socialpedagogernas sätt att se på föräldrasamarbete - kan man då verkligen tala om ett sätt att mötas där föräldrar görs delaktiga hela vägen?

I studiens resultat framgår det av socialpedagogerna att de inte upplever att traditionell mobbning förekommer utan att eleverna snarare utsätter varandra genom kränkningar. Enligt min tolkning finns det en uppfattning om att den traditionella mobbningen inte förekommer utifrån okunskap om olika typer av mobbning. I sin tur kan man tänka att okunskapen i sig påverkar samarbetet mellan skola och hem. Exempelvis skulle det kunna medföra en känsla hos en utsatt elev och dennes föräldrar om att inte bli tagna på allvar, förstådda eller bra bemötta om eleven skulle säga sig vara utsatt för en typ av traditionell mobbning som relationell eller fysisk mobbning. Svårigheten i samarbetet kan då tolkas vara att socialpedagogerna inte får till

ett effektivt sätt att möta varken elev eller föräldrar på ett stödjande sätt. Det här kan således påverka flera aspekter av samarbetet mellan skola och hem.

Att informera, återkoppla, ha tät kontakt och ha möten menar jag kan vara en del i möjligheten att en bildningsprocess skapas. Men för att en socialpedagogisk bildningsprocess verkligen ska kunna ske och skapa såväl lärande och ny kunskap som förändring och utveckling, krävs det att socialpedagogerna bjuder in föräldrar att mötas i ett bildningsrum - exempelvis i en workshop om förebyggande arbete om mobbning. Jag menar därmed att det är först i interaktion med varandra på det här sättet som möjlighet till bildning och samarbete kan ske för att resultatet av processen ska kunna bli lärande och skapande av ny kunskap kring hur man gemensamt arbetar mot mobbning. Slutligen är det också av vikt att socialpedagogerna inte heller utgår från att skolan är deras arbetsarena utan att deras arbetsarena faktiskt är *mellan* skola och hemmet. Därmed krävs det också en förmåga hos socialpedagogerna att förhålla sig till och utgå från att det är här deras handlingsutrymme ligger, det vill säga att ständigt arbeta i ett växelspel mellan skolan och hemmet.

### **Implikationer för socialt arbete och socialpedagogik**

Studien visar dels på att det finns ett behov av socialpedagogens yrkeskompetens i skolan, samtidigt som den också visar på nödvändigheten av socialpedagogen som länk mellan skolan och hemmet. I mobbningsituationer är socialpedagogens betydelse mycket angeläget i relation till hur dialog förs med föräldrarna, men även de berörda eleverna. I de fall socialpedagogen ställs inför svåra situationer krävs såväl praktisk kunskap, boklig kunskap och reflekterad erfarenhet. Cedersund et al. (2019) betonar likväl att det krävs en öppenhet och att en del av socialpedagogens bildning handlar om förmågan att kunna avgöra vad som är rätt i varje situation. Madsen (2001) förklarar också att bildningsprocesser är socialpedagogikens svar på de samhällseliga problem som framkallar behovet av en socialpedagogisk insats. Av den anledningen menar jag att den socialpedagogiska kompetensen krävs i skolan för att skapa handlingsutrymme och på så vis täcka glappet som uppstått när lärare förväntas både undervisa och arbeta förebyggande. Socialpedagogens roll omfattar då bland annat det som Anderberg (2020) skriver gällande att arbeta förebyggande mot exempelvis social exkludering eller mobbning, men också med inkludering. Utifrån ett socialpedagogiskt förhållningssätt vilket Madsen (2001) menar handlar om att sätta sig in i andras ställe genom att kunna skifta perspektiv, däribland föräldrarnas, kan förtroendegivande samtal skapas som bidrar till att man värnar om den ömsesidiga tilliten. Sammanfattningsvis ser jag behovet av socialpedagogens roll i skolan och deras funktion som spindeln i nätet. Studien kan tillföra ett ökat fokus mot

både socialpedagogens funktion i skolan, men inte minst deras samarbete med föräldrar i mobbningsituationer. Att socialpedagogen, enligt Madsen (2001), besitter förmågan att reflektera över situationen och ser möjligheter för delaktighet kan slutligen vara en del i att möjliggöra förutsättningar för möten med föräldrar där det bland annat kan utvecklas inlärningsprocesser.

### **Vidare forskning**

Det har framkommit av föreliggande studie att det är av stor vikt att socialpedagogen i skolan samarbetar med föräldrar i mobbningsituationer genom att göra dem delaktiga i processen, att kontinuerligt ha en god kommunikation och informationsutbyte i interaktion med varandra. Genom att mötas i olika kontexter och skapa goda relationer kan samarbetet också främjas. Ett behov finns dock för framtida forskning att undersöka vilka upplevelser och erfarenheter föräldrar har av att samarbeta med socialpedagoger i mobbningsituationer, för att också få en bild av föräldraperspektivet. Vidare får den utsatta elevens upplevelser och erfarenheter av socialpedagogernas samarbete med föräldrarna inte glömmas bort. Det finns därmed även ett behov av framtida forskning utifrån elevperspektiv. Övergripande har det dessutom visat sig att forskning om socialpedagogen i skolan är mycket begränsad, både nationellt och internationellt, varför jag vill belysa att det är ett angeläget forskningsområde överlag.

## Litteraturförteckning

Anderberg, M. (2020). In search of a social pedagogical profession in schools. Missions and roles under reconsideration. [Elektronisk]. *International Journal of Socialpedagogy*, vol. 9 (1), s. 1-19. Tillgänglig: [2020-04-10]. DOI: <https://doi.org/10.14324/111.444.ijsp.2020.v9.x.001>

Arbetsmiljölagen (SFS 1977:1160). [Elektronisk]. Tillgänglig: [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/arbetsmiljolag-19771160\\_sfs-1977-1160](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/arbetsmiljolag-19771160_sfs-1977-1160) [2020-04-30].

Axford, N., Farrington P. D., Clarkson, S., Bjornstad, J., Wrigley, Z. & Hutchings, J. (2015). Involving parents in school-based programmes to prevent and reduce bullying: what effect does it have?. [Elektronisk]. *Journal of Children's Services*, vol 10 (3), s. 242-251. Tillgänglig: [2020-05-06]. DOI 10.1108/JCS-05-2015-0019

Backlund, Å., Högdin, S & Weitz Spånberger, Y (red.). (2017). *Skolsocialt arbete: skolan som plats för och del i det sociala arbetet*. Stockholm: Gleerups.

Bjereld, Y., Daneback, K & Petzold, M. (2017). Do bullied children have poor relationships with their parents and teachers? A cross-sectional study of Swedish children. [Elektronisk]. *Children and Youth Services Review*, vol 73, s. 347-351. Tillgänglig: [2020-04-06]. DOI: 10.1016/j.chilyouth.2017.01.012

Bjereld, Y., Daneback, K & Misha, F. (2019). Adults' responses to bullying: the victimized youth's perspectives. [Elektronisk]. *Research Papers in Education*, s. 1-18. Tillgänglig: [2020-04-07]. DOI: 10.1080/02671522.2019.1646793

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (Uppl. 3). Stockholm: Liber.

Brottsbalken (SFS 1962:700). [Elektronisk]. Tillgänglig: [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700\\_sfs-1962-700](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700) [2020-04-30].

Cedersund, E., Eriksson, L., Jansson R. B. & Svensson A. L. (2019). *Renässans för socialpedagogik? En bok om socialpedagogisk bildning*. Lund: Studentlitteratur.

Cross, D., Lester, L., Pearce, N., Barnes, A. & Beatty, S. (2018). A group randomized controlled trial evaluating parent involvement in whole-school actions to reduce bullying. [Elektronisk]. *The journal of educational research*, vol. 111, nr 3, s. 255-267. Tillgänglig: [2020-03-23]. DOI: 10.1080/00220671.2016.1246409

Cunningham, E. C., Rimas, H., Mielko, S., Mapp, C., Cunningham, L., Buchanan, D. ... Marcus, M. (2016). What Limits the Effectiveness of Antibullying Programs? A Thematic Analysis of the Perspective of Teachers. [Elektronisk]. *Journal of School Violence*, 15:4, s. 460-482. Tillgänglig: [2020-02-23]. DOI: 10.1080/15388220.2015.1095100

Daneback, K & Månsson, S-A. (2015). Internetforskning. I Meeuwisse, A., Swärd, H., Elisasson-Lappalainen, R & Jacobsson, K (red), *Forskningsmetodik för socialvetare* (s. 154-169). Stockholm: Natur & Kultur.

Diskrimineringslagen (SFS 2008:567). [Elektronisk]. Tillgänglig: [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/diskrimineringslag-2008567\\_sfs-2008-567](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567) [2020-04-30].

Eriksson, L., Nilsson, G & Svensson A. L (red). (2013). *Gemenskaper – socialpedagogiska perspektiv*. Göteborg: Daidalos.

Friends. (2016). *Mobbningens kostnader – en socioekonomisk analys*. [Elektronisk]. Stockholm: Friends. Tillgänglig: [https://www.dropbox.com/sh/w9pd82tqelkb4o2/AAB6U5Y048SHyLmaKHjFin33a/Mobbningens%20kostnader?dl=0&preview=Mobbningens\\_kostnader.pdf&subfolder\\_nav\\_tracking=1](https://www.dropbox.com/sh/w9pd82tqelkb4o2/AAB6U5Y048SHyLmaKHjFin33a/Mobbningens%20kostnader?dl=0&preview=Mobbningens_kostnader.pdf&subfolder_nav_tracking=1) [2020-05-20].

Friends. (2019). *Friendsrapporten 2019*. [Elektronisk]. Stockholm: Friends. Tillgänglig: [https://www.dropbox.com/s/lxo798lm72gztpv/Friendsrapporten\\_2019.pdf?dl=0](https://www.dropbox.com/s/lxo798lm72gztpv/Friendsrapporten_2019.pdf?dl=0) [2020-04-26].

Frånberg, G-M & Wrethander, M. (2011). *Mobbning – en social konstruktion?*. Lund: Studentlitteratur.



Hagman, Hampus. (2020, 4 mars). Eleverna behöver fler och mer närvarande vuxna i skolan. Läraren. [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://www.lararen.se/nyheter/senaste-nytt/eleverna-behover-fler-och-mer-narvarande-vuxna-i-skolan> [2020-05-14].

Hallgren, U. (2016). *Mobbning i skolan – varför och vad gör vi?*. Lund: Studentlitteratur.

Hale, R., Fox L. C. & Murray, M. (2015). "As a Parent You Become a Tiger": Parents Talking About Bullying at School.[Elektronisk]. *Journal of Child and Family*. 26: 2000-2015. Tillgänglig: [2020-03-30]. DOI 10.1007/s10826-017-0710-z

Hallstedt, P., Högstöm, M & Nilsson, R. (2013). Samtal – en väg till gemenskap för äldre. I Eriksson, L., Nilsson, G & Svensson A. L (red). *Gemenskaper – socialpedagogiska perspektiv* (s.163-179). Göteborg: Daidalos.

Helgesson, G. (2015). *Forskningsetik* (2. Uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Hjerm, M., Lindgren, S & Nilsson, M (red). (2014). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups.

Hjerm, M & Lindgren, S. (2014). Metod och metod – jag vill ju förstå samhället? I Hjerm, M., Lindgren, S & Nilsson, M (red). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys* (s. 13-27). Malmö: Gleerups.

Kvale, S & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (Uppl. 3:5). Lund: Studentlitteratur.

Larsson, A. (2010). *Mobbning: Ett tidsbundet socialt problem?*. [Elektronisk]. Socialvetenskaplig tidskrift, nr 2, s. 134-148. Tillgänglig: [2020-04-26].

Larsson, S., Lilja, J & Mannheimer, K (red). (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Larsson, S. (2005). Kvalitativ metod – en introduktion. I Larsson, S., Lilja, J & Mannheimer, K. *Forskningsmetoder i socialt arbete* (s. 91-128). Lund: Studentlitteratur.

Letendre, J., Ostrander, A. & Mickens. A. (2016). Teacher and Staff Voices: Implementation of a Positive Behavior Bullying Prevention Program in an Urban School. [Elektronisk]. *Children & Schools*, vol. 38, nr 4, s. 237-245. Tillgänglig: [2020-03-23]. DOI: 10.1093/cs/cdw032

- Lilja, J. (2005). Samhälls- och beteendevetenskapliga skalor. I Larsson, S., Lilja, J & Mannheimer, K. *Forskningsmetoder i socialt arbete* (s. 289-304). Lund: Studentlitteratur.
- Liu, d., Wong Dennis, S-W. & Roland, E. (2018). The Family-School Linkage in Addressing Bullying in Hong Kong: A Sociocultural Perspective. [Elektronisk]. *Chinese Education & Society*, 51: 462-475. Tillgänglig: [2020-03-20]. DOI: 10.1080/10611932.2018.1570799
- Lunneblad, J (red). (2019). *Policing schools: School violence and the juridification of youth*. Springer.
- Madsen, Bent. (2001). *Socialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur.
- Madsen, Bent. (2006). *Socialpedagogik: integration och inklusion i det moderna samhället*. Lund: Studentlitteratur.
- Meeuwisse, A., Swärd, H., Elisasson-Lappalainen, R & Jacobsson, K (red). (2015). *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Molin, M. (2004). *Att vara i särklass - om delaktighet och utanförskap i gymnasiesärskolan*. Linköping: Linköpings universitet, Institutionen för beteendevetenskap/Institutet för handikappvetenskap.
- Molin, M. (2018). Framväxten av ett socialpedagogiskt delaktighetsbegrepp. I Molin, M & Bolin, A. (red). *Socialpedagogisk handling – i teori och praktik*. Trollhättan: Högskolan Väst.
- Molin, M & Bolin, A. (red). (2018). *Socialpedagogisk handling – i teori och praktik*. (2018). Trollhättan: Högskolan Väst.
- Schener, Å. (2016). *Motverka nätmobbning – råd till dig som är vuxen*. [Elektronisk]. Stockholm: Bris. Tillgänglig: <https://www.bris.se/globalassets/pdf/rapporter/motverka-natmobbing.pdf> [2020-04-30].
- Skollagen (SFS 2010:800). [Elektronisk]. Tillgänglig: [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800\\_sfs-2010-800](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800) [2020-04-30].
- Skolverket. (2011). *Nolltolerans mot diskriminering och kränkande behandling: lagens krav och huvudmannens ansvar*. [Elektronisk]. Stockholm: Skolverket. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/getFile?file=2578> [2020-04-26].

Skolverket. (2011). *Vad fungerar? Resultat av utvärdering av metoder mot mobbning*. [Elektronisk] Stockholm: Skolverket. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/getFile?file=2517> [2020-04-26].

Skolverket. (2019). *Barnkonventionen i skolan*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/barnkonventionen> [2020-04-30].

Statistiska centralbyrån. (2019, 2 oktober). Mobbningen ökar och fler mår dåligt i skolan. [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://www.scb.se/om-scb/nyheter-och-pressmeddelanden/mobbningen-okar-och-fler-mar-daligt-i-skolan/> [2020-05-23].

Thorberg, R. (2015). *Det sociala livet i skolan: socialpsykologi för lärare*. (Uppl. 2.) Stockholm: Liber.

Thornberg, R. (2019). The Juridification of School Bullying in Sweden: The Emerging Struggle Between the Scientific-Based Pedagogical Discourse and the Legal Discourse. I Lunneblad, J (red). *Policing schools: School violence and the juridification of youth*. (s. 113-126). Springer.

Van Niejenhuis, C., Huitsing, G & Veenstra, R. (2020). Working with parents to counteract bullying: A randomized controlled trial of an intervention to improve parent-school cooperation. [Elektronisk]. *Scandinavian Journal of Psychology*, 61, s. 117–131. Tillgänglig: [2020-03-23]. DOI: 10.1111/sjop.12522

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningsed*. [Elektronisk]. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig: [https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed\\_VR\\_2017.pdf](https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf) [2020-04-12].

Wadian W. T., Jones L. T., Sonnentag, C. T. & Barnett, A. M. (2016). Cyberbullying: Adolescents' Experiences, Responses, and their Beliefs about Their Parents' Recommended Responses. [Elektronisk]. *Journal of Educational and Developmental Psychology*, vol. 6 (2), s. 47-52. Tillgänglig: [2020-04-07]. DOI: 10.5539/jedp.v6n2p47

Widgren, Patrick. (2019, 21 oktober). Möt socialpedagogerna som avlastar Gotlands lärare. SVT Nyheter. [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/ost/socialpedagoger-avlastar-larare-pa-gotland> [2020-05-12].

## Bilagor

### Bilaga 1 Tabell

Tabell 1.

Citat	Koder	Subtema	Tema
"Ofta med samtal först för att reda ut läget. Ehm ... och det beror på hur allvarligt, som vi bedömer allvarligt. Ibland några samtal, ibland informerar vi föräldrarna eh ... nej det, ingen något soc anmälan, det hade vi inte gjort på det. Nej, men däremot kränkingsanmälan hade jag gjort"	Samtal Informera föräldrar Kränkingsanmälan	Att informera	Kommunikationen med föräldrar
"Vi hade ringt till alla föräldrar och hade samarbete med föräldrarna. Vi ringde dem två till tre gånger i veckan bara för att stämna av. Det handlade om min kille, han som var mobbad. Sedan gjorde vi en plan för att det handlade även om pengarna, de ville ha pengar av honom och att han skulle köpa grejer åt dem i kiosken eller på Ica"	Samarbete Informera	Att informera	Kommunikationen med föräldrar



**HÖGSKOLAN VÄST**

Institutionen för individ och samhälle

2020-03-23

## **Bilaga 2 Informationsbrev**

Hej!

Jag heter Malin Engelbrektsson och studerar tredje året på socialpedagogiska programmet vid Högskolan Väst i Trollhättan.

Jag arbetar nu med mitt examensarbete på C-nivå. Syftet med studien är att undersöka på vilket sätt socialpedagoger arbetar med föräldrar i situationer där mobbning förekommer och beskriva deras upplevelser och erfarenheter av det.

För att samla in det material jag behöver till mitt arbete har jag för avsikt att intervjua socialpedagoger från olika skolor. Intervjuerna kommer att spelas in. Utifrån det läge som vi befinner oss i kring covid-19 kommer intervjuerna därmed att ske via distansmöte online, genom plattformen Skype alternativt Zoom.

Materialet som samlas in kommer att behandlas konfidentiellt vilket innebär att det endast är jag och min handledare som kommer ta del av materialet. Materialet kommer såldes inte vara tillgängligt för någon annan. Personer och verksamheter kommer att avidentifieras. Det betyder att det inte kommer framgå något som kan härledas till dig som deltagit i intervjun.

Att delta i intervjun är för dig helt frivilligt och när som helst under arbetets gång kan du välja att inte längre medverka i studien, utan att behöva ange skäl. Samtycker du till deltagande i studien kommer du att få skriva på en samtyckesblankett.

**Med vänlig hälsning**

Malin Engelbrektsson

Mail: [malin.engelbrektsson.2@student.hv.se](mailto:malin.engelbrektsson.2@student.hv.se)

Tel: 0700 – 10 37 57

## **Handledare**

Nina Tryggvason; universitetslektor, filosofie dr i socialt arbete

Mail: [nina.tryggvason@hv.se](mailto:nina.tryggvason@hv.se)

Tel: 0520 – 22 37 67



**HÖGSKOLAN VÄST**  
Institutionen för individ och samhälle

### **Bilaga 3 Samtyckesblankett**

Jag har fått ta del av ett informationsbrev om examensarbetet och undersökningen. Av brevet har information om hur materialet kommer att behandlas, om min anonymitet, frivilliga medverkan och att jag när som helst under arbetets gång kan välja att avbryta min medverkan utan att behöva ange skäl. Det framgår även information om hur jag kommer i kontakt med Malin och handledaren.

Genom att skriva under den här blanketten bekräftar jag att jag har fått muntlig och skriftlig information kring studien av Malin. Jag samtycker även till min medverkan i intervjun.

---

Datum för påskrift

---

Namn/underskrift



**HÖGSKOLAN VÄST**  
Institutionen för individ och samhälle

## **Bilaga 4 Intervjuguide**

### **Bakgrundsfrågor**

- Vad har du för utbildningsbakgrund?
- Hur länge har du arbetat som socialpedagog i skolan?
- Hur länge har du arbetat här?

### **Tidigare erfarenheter och förebyggande arbete**

- Skulle du kunna beskriva din roll som socialpedagog i skolan?
- Skulle du kunna ge exempel på hur en arbetsdag kan se ut?
- Vilka erfarenheter har du av att arbeta med elever som utsätts för mobbning?
- Vilken typ av mobbning upplever du är mest förekommande?
- Vilket utrymme känner du att du har för att kunna arbeta förebyggande mot mobbning?
- Kan du berätta om hur du brukar få kännedom om att en elev utsätts för någon form av mobbning?
- Kan du berätta om hur du går tillväga efter att du fått kännedom om en mobbningssituation?
- På vilket sätt samarbetar du med andra professioner inom skolan vid en mobbningssituation?

### **Samarbete och kommunikation med föräldrar**

- Kan du beskriva en mobbningssituation där du samarbetat med föräldrarna?
- Hur upplevde du att det samarbetet fungerade?
- Finns det något som är svårt vad gäller att samarbeta med föräldrar vid mobbningssituationer?
- På vilket sätt skulle det kunna vara fördelaktigt att samarbeta med föräldrar i dessa situationer?
- Hur samtalas det om mobbning mellan dig och föräldrar?



- Vilket utrymme känner du att du har för att kunna samarbeta med föräldrar?
- På vilket sätt involveras föräldrar att vara delaktiga vid mobbningssituationer? (Eller i det förebyggande arbetet)
- Hur upplever du kommunikationen mellan dig och föräldrar i mobbningssituationer?
- Vilka synsätt ser du finns hos föräldrar kring att samarbeta med dig i dessa frågor?
- Vilka är de viktigaste faktorerna enligt dig för ett bra samarbete med föräldrar i situationer där mobbning förekommer?
- Vad tror du är viktigt när det gäller att stärka samarbetet mellan dig och föräldrar i relation till dessa situationer?
- Kan du berätta om en situation där du och föräldrar utbytt kunskap i relation till en mobbningssituation?

### **Barnet/ungdomens egen vilja och delaktighet**

- Hur delaktig är barnet/ungdomen i den kontakt som tas med föräldrar i dessa situationer?
- Vilken hänsyn tas till barnet/ungdomens egen upplevelse av mobbningssituationen?
- På vilket sätt samtalar du med barnet/ungdomen om föräldrarnas betydelse vid en mobbningssituation?
- Finns det några utmaningar med att både ta hänsyn till barnets/ungdomens egen vilja och föräldrarnas roll i situationen?
- Vilken betydelse har barnet/ungdomen för föräldrasamarbetet?
- På vilket sätt arbetar du för att barnet/ungdomen ska få vara delaktig i den efterföljande processen vid en mobbningssituation?
- Vill du beskriva hur kommunikationen med barnet/ungdomen kan se ut?

### **Sammanfattning av intervjun**

Är det något du vill tillägga eller något jag har missat som du vill framföra?

Tack för din medverkan!